

NARODNI DNEVNIK

Izaja vsak dan opoldne, izveniš nedelj
in praznikov.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po
pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO:
SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 28.
TELEFON ŠTEV. 552.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifi.

Pisanim vprašanjem naj se priloži znakica
za odgovor.

Račun pri poštnem ček, uradu štev. 13.633.

Originalni nazori g. Savića.

Gospod Milivoj Savić je načelnik v trgovinskem ministrstvu. Očividno pa se je g. Savić v ministrstvu zmotil, ker spada po vseh svojih nazorih in svojem delovanju v ministrstvo vojne obrane. Tako so zlasti v Sloveniji znani nazori g. Milivoja Savića, da je treba vso slovensko industrijo prepeljati tja doli v osrčje države, ker da je slovenska industrija preblizu meje in zato preveč izpostavljena italijanskim in nemškim kanonom. Ker je jasno, da bodo v bodoči vojni igrali aeroplani največjo vlogo in da ni nobeno mesto, pa naj leži kjerkoli, varno pred bombardiranjem, smo res radovedni, kako misli g. Savić predstavljati tovarne, da bodo popolnoma varne pred obstreljevanjem.

Na zadnji seji finančnega odbora je zastopil g. Savić z novim originalnim nazorom. Dejal je, da se našemu kmetijstvu že godi predboro, da je imelo dosej pet mastnih let in da se mora sedaj skrbeti samo za vojno obrambo. Zaradi tega tudi ni dovoliti znižanja carine na uvoz poljedelskih strojev in potrebščin in je treba še naprej plačati od vsakega pluga 500 dinarjev uvozne carine. Proti nazoru g. Savića je v imenu Radičeve stranke protestiral že posl. Neudorfer, mislimo pa, da so ti nazori gosp. Savića tako originalni, da moramo protestirati proti njim tudi mi.

Najprej v interesu obrambe države, za kar se sklicuje g. Savić. Mislimo, da je v eminentnem interesu vojske, da vlada med njo in prebivalstvom najboljše razmerje. Čim bolj bo videlo prebivalstvo v vojski svojo zaščito, tem več bo storilo v slučaju vojne za obrambo države, tem rajše bo skrbelo za izpolnitev vojske. Mislimo, da tega ne more tajiti niti g. Savić. Večina prebivalstva Jugoslavije pa se peča s kmetijstvom. Kako naj sprejme to prebivalstvo vest, da morejo biti plugi zaradi vojne obrane dražji. Kje je tu zveza, ki jo more kmet, pa tudi inteligent, razumeti. Kakor, da bi-šel g. Savić v šolo k pititni prorokovalci, taka je njegova argumentacija.

Nazori g. Savića so pa tudi popolnoma napačni z državnega stališča. Če je naša država kmetijska, in tega ne more tajiti niti g. Savić, potem je njena glavna sila v kmetijstvu. Ravno tako pa je sigurno, da pri nas kmetijstvo še dolgo ni tako razvito, kakor bi moglo in moralo biti. Na isti seji finančnega odbora je opozarjal načelnik v poljedelskem ministertvu g. Stojković, da stopa na plan Rusija, ki je dosegla predvojno produkcijo. Z drugimi besedami se pravi to, da ne bo vzdržala naša država konkurence, če ne bo začela zniževati cen svojih kmetijskih pridelkov. To pa je mogoče doseči le, če se poviša produkcija. In znano je, da bi se mogla v Vojvodini produkcija v kratkem podvojiti, samo da se zboljša tam obdelovanje. Brez intenzivne državne podpore pa ni misliti, da bi se to zgodilo.

Še bolj nujna pa je državna podpora kmetijstvu v onih krajih, kjer je pridelovanje težje, kjer je narava manj rododarna kakor v Vojvodini. Tu je zlasti potrebna državna podpora, da kmetijstvo sploh obstane. Statistika izseljevanja govori najjasneje, v kako težkem položaju je živeło slovensko kmetijstvo že pred vojno. Danes je stvar še težja, samo da je Amerika zaprta. Gospod Savić pa govori o mastnih letih. V resniči debela je ta.

Industrijo iz Slovenije, davke v Slovenijo, kmetijstvu pa nobene podpore! Manjka samo še dekret, da naj postane Slovenija Sahara in stvar bo popolna!

Po sestanku obeh šefov vladnih strank.

PROGRAM SKUPŠČINSKEGA ZASEDANJA.

Beograd, 17. oktobra. Po prihodu predsednika HSS, Stjepana Radića v Beograd in po razgovoru obeh šefov vladnih strank, zlasti pa po sinočnji seji ministrskega sveta, je bila končana zelo značilna faza v naši politični situaciji. Vsekakor je bilo to potrebno, da se javnost pripravi za novo politično smer in da se ustvari medsebojno zaupanje ne samo glavnih političnih strank v parlamentu, marveč tudi v narodu. Ko je s sporazumom prenehal plemenski boj, se forsira novo življenje, ki bo v zakonodajno in administrativno delo vliło popolnoma nov duh.

Moremo reči, da bo nova politična perioda, ki sedaj nastopa, velike važnosti za celo naše družabno življenje. Na vseh poljih, zlasti na zakonodajnem polju, se bo kasneje izvršila revizija, da se na ta način uvede v narodno življenje oni duh narodnega edinstva in narodnega zaupanja, ki je oblikovan v sporazumu med radikali in radičevci.

Politični razgovori, ki sta jih imela gg. St. Radić in Pašić, še niso končani. Njih naloga je, da se utrdi nov sistem v državi. Včerajšnji razgovori med Pašićem in Radićem se smatrajo kot začetek dela okoli novih političnih načrtov za bodoče parlamentarno zasedanje in prihodnje politično življenje.

Zato se od včerajšnjih razgovorov med šefoma vladnih strank ni moglo še pričakovati nič konkretnega. Vsa vprašanja so samo načeta in nobeno od važnih vprašanih še ni rešeno.

Ministrski svet se je na svoji popoldanski seji, ki je trajala nad tri ure, zanimal za one dele razgovorov, obeh šefov

strank, ki se nanašajo na parlament in vprašanja, ki imajo biti v najkrajšem času rešena. Glede samega sestanka narodne skupščine je ministrski svet stal na stališču, da se na današnji seji parlamenta le določi dnevni red za prihodnjo sejo, ki se vrši v ponedeljek.

Ker odbor za prošnje in pritožbe ne bo mogel končati svojega dela, niti revidirati poročil za skupščinsko sejo, so sklenili, da se ta stvar odloži do novega parlamentarnega zasedanja. Tako bodo morali vsi oni, ki so sedaj vložili pritožbe ali prošnje, jih znova vložiti. Ponedeljkova seja skupščine se bo bavila le z vprašanjem o podaljšanju roka za delo anketnega odbora, ki ima nalogo, da preišče vse delovanje in ministrovanje bivšega samostojno-demokratskega ministra Lukinića v njegovi znani aferi Thurn-Taxis. Rok za delo tega odbora je namreč potekel in mora skupščina odobriti novega. Na ponedeljkovi seji skupščine bo prečitan kraljev ukaz o zaključitvi poletnega zasedanja.

Dne 20. t. m. pa bo otvorjeno novo skupščinsko zasedanje. Prečitan bo zopet kraljev ukaz. Prestolna beseda bo odpadla, ker je kralj še bolan.

Kar se tiče volitev predsedništva skupščine, ki se bodo vršile na prvi seji prihodnjega zasedanja, se bosta o tem sporazumela poslanska klub oba vladnih strank in določila svoje kandidate. Kombinacije so iste, kakor poprej.

Na včerajšnji seji vlade so razpravljali tudi o skupščinskem delu v novem zasedanju. O vsem tem pa se bosta definitivno dogovorila šefa vladnih strank.

Razprava o carinski tarifi v finančnem odboru končana.

Beograd, 17. okt. Seja finančnega odbora je včeraj razpravljala o uvozni tarifi. Pregledan je prvi del, ki se nanaša na poljedelski uvoz. V imenu poljedelskega ministra je načelnik Stojković izjavil, da minister zahteva, da se uvozna carina ohrani tako, kakor jo zamišlja zakonski načrt. V tem smislu je govoril tudi podtajnik Neudorfer in večina članov sekeije. Nato je bilo sklenjeno, da ostane tako, kakor predvideva zakonski načrt in da se zavrne zmanjšanje uvozne carine. Nato je govoril dr. Lorković o potrebi, da se zavaruje izvoz našega žita, ker nastaja vedno večja konkurenca od strani Rusije. Glede tega stopi v dogovor tudi Češkoslovaška. Carinske tarife za uvoz poljedelskih predmetov so pretirane, kar otežkoča produkcijo pri nas. To je tudi vzrok, da naše poljedelstvo ne more konkurirati z drugimi državami. Zato smatra, da je treba spremeniti tarifno politiko. Tako bi žito moglo v čim večji meri dohajati v pasivne kraje. Postavke so bile večinoma sprejete iz zakonskega načrta. Povišana je uvozna carina na papriko od 100 Din na 200 Din

Če pa bo to v korist države, pa naj dokaže g. Savić, ki se lahko ponaša, da ima o narodnem gospodarstvu in obrambi države najbolj originalne nazore v državi. Mislimo pa, da ti nazori niso porabni v ministrstvu, temveč v muzeju za kuriozitetne in zato naj skrbje slovenski poslanci, da se nikdar več ne bodo slišali v finančnem odboru in v nobenem ministrstvu tako originalni nazori.

Je res že čas, da pridemo do zdravih, ne pa do originalnih nazorov!

pri stotu. Poleg tega so sprejete vse postavke, ki se nahajajo v trgovinski pogodbi z Italijo.

Posl. Pušenjak je govoril v obrambo zaščitne carine za naše poljedelske produkte. Zahteval je zmanjšanje carine na riž, zato ker se riž ne pridobiva v zadostni meri v naši državi. Ker je riž važen del prehrane, bodo o tem vprašanju še posebej sklepali. Odbit pa je bil predlog Pušenjakov, po katerem naj se uvozna carina na zluščeni riž zmanjša od 16 na 7 dinarjev, za nezluščeni riž pa od 4 na 3 dinarje. Poleg tega je Pušenjak predlagal, da se po predlogu poljedelskih združenj zniža uvozna carina na semena in še posebno za vse vrste detelje. Sekcija je sprejela instrukcije, katerih se bo morala držati naša delegacija pri sklepanju trgovinskih pogodb. Ona bo morala na podlagi te instrukcije po možnosti doseči svobodni uvoz semen. Seja je bila na to zaključena. Nova seja bo sklicana pisanim potom.

MINISTER KRAJAČ V SUŠAKU.

Sušak, 17. oktobra. Včeraj ob pol 8. je z beograjskim brzovlakom prišel minister trgovine in industrije dr. Krajač. Na kolodvoru so ga sprejeli mestni načelnik Kučić, predstavniki civilne oblasti, trgovinske in obrtne zbornice. Danes se bo v mestni posvetovalnici vršila konferenca gospodarskih krogov. Na tej konferenci bo zaslišal minister želje pridobitnih krogov iz našega Primorja in težko situacijo teh krajev. Vlada se zelo zanima za bedno stanje primorskega prebivalstva in mu skuša olajšati težki položaj.

Sporazum v Locarnu dosežen.

GARANCIJSKI PAKT PODPISAN.

Locarne, 17. oktobra. Sklepna seja konference se je pričela ob 18.30 in je trajala eno uro. Ob 19.30 je burno ploskanje naznanilo konec slovesnega akta. Številna publika in novinarji so navdušeno odobraval. Illuminacija mesta je bila sijajna. Nekoliko minut kasneje so se pokazali pri odprtem oknu Briand, Luther, Stresemann, Chamberlain in drugi člani konference. Občinstvo jim je priredilo burne ovacije. Belgijski predstavnik je pokazal šele pravkar parafiran dokument. Delegati odpotujejo danes iz mesta. Nekateri člani so odpotovali že sinoči.

Pariz, 17. oktobra. Agencija »Havas« poroča, da je vstop Nemčije v Zvezo narodov gotova stvar. O paktu bo razpravljal še Reichstag, ki bo na to poslal svet Zveze narodov prošnjo za sprejem. Nemška delegacija prispe v Ženevo pred 7. decembrom, tik pred sestankom Zveze narodov. Ker pa se redne seje Zveze ne bodo mogle vršiti pred novim letom, bo sledil vstop Nemčije v Zvezo narodov šele v mesecu januarju prih. l.

Praga, 17. okt. Arbitražni dogovor med Nemčijo, Poljsko in Češkoslovaško bo podpisan dne 1. decembra v Londonu.

FRANCOSKO ČASOPISJE O USPEHU KONFERENCE.

Pariz, 17. oktobra. »Temps« pripisuje v uvodniku največje zasluge za uspeh v Locarno ministroma Briandu in Chamberlainu. Izreka nado, da ratifikacija pakta ne bo pri nobenem parlamentu naletela na težkoče.

SESTANEK DR. NINČIĆA Z BENEŠEM NA BLEDU.

Praga, 17. okt. Dr. Beneš in dr. Ninčić se v nedeljo sestaneta na Bledu. Dr. Beneš bo jugoslovanskega zunanega ministra obvestil o posledicah sklenitve garancijskega pakta z ozirom na politiko Male antante.

Locarno, 17. okt. Dr. Beneš potuje preko Italije in Jugoslavije v Prago. Na Bledu se sestane z dr. Ninčićem, s katerim je bil ves čas v zvezi. Prav tako je dr. Beneš stalno poročal nemškemu zunanjemu ministru Duci o uspehih inference, da ne bi bili v nevarnosti interesi držav Male antante.

POLITIČNA SITUACIJA OŽIVLJENA.

Beograd, 17. okt. Ministri so že vsi v Beogradu. Prav tako so prispeli sinoči skoraj vsi poslanci. V poslanskih klubih je znova oživeło. Vršijo se razne konference. Poslanci poročajo drug drugemu o razmerah v svojih volilnih okrajih.

Vladni stranki sta sklicali sejo svojih poslanskih klubov v nedeljo. V vladnih vrstah je razpoloženje zelo živahno. Poslanci se pripravljajo za skupščinsko delo.

Nasprotno pa v opozicijskih strankah vlada velika radovednost, pri samostojnih demokratih za velike nervoznosti. V stranki samostojnih demokratov se opazajo jasni obrisi nekih novih grupacij. Znano je, da večina voditeljev te stranke išče zama izhoda iz nevzdržnega stanja, v katerega jih je spravil g. Pribičević s svojo politiko. Slovenski samostalci so zelo v skrbeh. Prepričani so, da je za njih samo ena možnost: ali v radikalno stranko ali pa v razsulo. To pa zlasti vsled tega, ker se pristaši SDS v Sloveniji rekrutirajo v prvi vrsti iz uradniških vrst. Za tako vojsko je težko, biti dalj časa v opoziciji. Uradniki se ne morejo dolgo časa upirati.

Problemi civilizacije

Tradicionalizem, kakor ga pojmujejo in čuvamo v sodobni Evropi, se nahaja v težki agoniji. Prostor se je v zadnjem desetletju silno zožil. Človek, ki je zajtrkoval v Londonu — če se poslužil z vsem komfortom današnje dobe opremljenega letala — večerja v Washingtonu in se drugega jutra znajde v San Franciscu. To je vidno zoževanje prostorskih dimenzij. Po zaslugi oddajne postaje Nauen (Radio) so čitali v Buenos Airesu v tamošnjih večernih listih potek predpoldanske razprave proti Hermannu. Človek, ki leži nekje na Gorenjskem v svoji postelji, se lahko divi zvonjenju v stolpu westminsterske opatije ... Radio, avtomobilizem, sport, aviatika, promet, vse to nas zbližuje. Meje postajajo tesne, želja po potovanju še ni bila nikdar tako razširjena kakor v današnjih dnevih in povprečni ljudje se jezijo nad mizerijo carinskih meja: to je pričetek konflikta med tradicijo in civilizacijo.

V mišljenju, da se odpirajo naši generaciji perspektive srednjega veka, Oswald Spengler ni osamljen. Tega mnenja so mnogi odlični misleci v Evropi in Ameriki. In tako je nastala »literatura obupa« na eni »literatura optimizma« na drugi strani. Amerikanski utilitarist Glenn Frank pravi, da je tako zvana literatura obupa sestavljena iz sedmerih načelnih bojazni.

Prva je biološke narave, češ, da stojimo pred plemensko dekadenco: človeštvo ne črpa svojih nadomestil iz dobrih in najboljših, temveč najslabših rezerv. Druga bojazen je psihološke narave: z gigantskimi koraki se priljubljenosti dobi kolektivne civilizacije. Masa in mišljenje mase se vrine na mesto svobodne; produktivne, čeprav disciplinirane inteligence. Tretja bojazen je politične narave: češ, demokracija bo v tistem trenutku, ko zapusti periodo kvantitativnega razširjenja ter se poda v dobo kvalitativnega razvoja, omagala in ne bo znala izgraditi sigurne, progresivne civilizacije. Demokracija, pravijo, niha med temnimi silami brezobzirne revolucije oziroma brezobzirne reakcije. Ona ni več mirna točka med dvema ekstremoma diktature, bodisi proletarske ali plutokratske. Četrta bojazen. Njeni zagovorniki pravijo, da bo industrijska civilizacija privedla človeštvo v propast, ker je vtisnila naši civilizaciji pečat mehanizma. Peta bojazen je zgodovinska in gleda diagram narodne starosti od rojstva do senilnosti, misleč, da je civilizacija zapada že prešla zenit svojega življenja. Šesta bojazen je upravne priode in temelji na dejstvu, da sta veličina in kompleksnost vladnega stroja prekoračila naše administrativne zmoglosti. V smislu te bojazni stojimo pred alternativno: ali producirati kvantitativno jake upravne, ali pa preiti nazaj na manjše upravne jedinice, ki jih je lažje upravljati. Sedma bojazen je moralna in temelji na predpostavki, da se mlada generacija odtehuje standardu razmišljanja in stila življenja. Na slednjem pa počivajo stebri civilizacije.

Glenn Frank nam je podal s svojimi sedmimi točkami nekako ogrodje. Treba si je ogledati napredek v tehniki in zaostlost v mišljenju širokih mas, pa se takoj vidi, da plovemo v negotovost. Je anomalija prve vrste, če nam nudijo tehnična sredstva možnost uporabe malone poslednjih konsekvenc zakona prirode, medtem ko nas davi tradicionalizem s svojo literaturo obupa. Današnja generacija je v resnici čudna: prazgodovinske izkopavine jo zanimajo v isti meri kakor industrijska krepitve človeškega telesa. Na eni strani se osvojujemo elementarnih sil in jih podreujemo s suvereno gesto svoji volji. Istočasno pa nadomestujemo religijo s konfessijo naše dobe: z nacionalizmom. Ideja avtokracije na primer je nezdružljiva z razvojem, v katerem se nahajamo. Tako je ideja monarhizma legla v grob z Ludvikom XIV., in današnje monarhije so le ostanki, ki jim primanjkuje življenskih energij. O tem je že Merezkovskij spregovoril načelno besedo.

Največja pomota je bila, da so smatrali razni državniki in voditelji vojno kot nekaj vir duhovne obnove, ki bo z obžudovanja vredno dinamiko objela ves svet. Ali se je potemtakem čutili, da so obložili naše pisalne mize med vojno — in še bolj po vojni — z antologijami napačnih upov? Konflikt med večeršnjim in današnjim dnevom. Polkovniki in generali pišejo svoje memoare, dolžijo se medsebojno taktičnih in strateških zmot, pripisujejo poraz momentom, ki jih danes čestokrat ni več mogoče kontrolirati, in s tako literaturo poplavlja skoraj vso Evropo. V šolskih knjigah so generali Hindenburg, Pershing, French, Foch in Sarrail še vedno vzori naraščajo, medtem po smejso Gutenberg, Edison, Marconi, Pasteur, Wassermann, Koch, Schreng-Notzing, Tesla itd. čakati pred durmi, dokler se jih nacionalistične in etatizmu do propasti zapisane šolske knjige uprave ne usmilijo.

Brbtalna resnica je, da vojna ne vzbudi v človeštvu nikakih spiritualnih sil. Slučaj anti-modernizma v Ameriki, kjer je vojna napravila razmeroma še najmanj moralne in materialne škode, je jasen dokaz, da je vojna izzvala nezdružljive fenomne, ki jih je pa na podlagi dejstev lahko razumeti. Narodni so se za časa vojne zatekali k medicamentu mističizma. Mnogo jih je, ki danes mislijo, da počiva renesanca civilizacije na predpostavki versko obnove dobe. Toda tisti, ki verujejo v prihod in nujnost take dobe absolutne vere, imajo v mislih slepo zaverovanje, ki se pa z modernim mišljenjem ne strinja.

Moderni duh se ne more baviti s fatalizmom. Vojna, kuga, lakota so le posledice dejstva, da gnije naše znanje po laboratorijskih in naših možganih. Racionalno izkoriščanje vsega znanja je edini izhod iz sedanje krize. Literatura obupa je proroška in se bavi z biološkimi, ekonomskimi, političnimi, upravnimi in moralnimi zagatami, v katere smo zabredli po lastni krivdi. Toda literatura upanja se s proročstvom ne ukvarja. Sploh pa je optimizem, kakor ga pojmujejo danes v Evropi, nekaj čudnega. Znano nam je, kaj pomeni za Evropo konferenca v Locarnu. To je, poleg ostalih vrednot, opijum za milijone ljudi: zaupanje v neko Previdnost, ki je v rokah kabinetske politike. Toda upanje je, da se mir ne bo več kalil; čemu je odvzemati masam, ki hočejo biti potolažene, a same iz sebe ne stare ničesar, da se največja nevarnost civilizacije ukloni?

Od volje naših državnikov, šolnikov, voditeljev in sociologov, je odvisno, ali pridejo narodi do spoznanja, v kateri smeri se giblje razvoj. Trenutno stojimo sredi borbe, ki jo je Amerikanec H. G. Wells označil takole: To je borba med mogočno socialno (in politično) tradicijo in valom novega spoznanja, nečuvno poplavo novih iznajdb, ki so s temi socialnimi in političnimi tradicijami nezdružljive. Moderna psihologija, ekonomija, sociologija, upravna znanost, etika, filozofija, politika in slične discipline so ustvarile važnih elementov za bodočnost civilizacije. Če bi bila naša generacija v stanju, izluščiti kreativne ideje ter jih obenem sestaviti, bi imeli gradbeni material, iz katerega bi se izcimila spiritualna renesanca. Te vrednote še tičijo preveč v možganih plahih filozofov, one leže po kotlih zaprašenih laboratorijev. Dokler ne pridejo dnevi vnovčenja, bo prevladovala v našem vsakdanjem življenju fraza, bo vladal nezrel predsodek in sebični interes.

Toda v tistem valu, ki ga omenja H. G. Wells, plove upanje boljše bodočnosti. Tehnika in z njo tesno združena etika bosta reformirali sedanjo lažicivilizacijo. Ne zadostuje, da polnimo svoje police s knjigami, ki spadajo v literaturo bodočnosti. Naša naloga je, dnevno opozarjati, popularizirati ta novi idealizem; v uporabi omenjenih vrednot je zapopadna bodočnost zapadne civilizacije.

Njih uporaba je že renesanca; njih omaloževanje nas pelje rakovo pot. Formulacija te literature upanja je glavna naloga narodnih voditeljev v prihodnjem polstoletju.

Politične vesti.

= Vremec o vstopu St. Radića v vlado. V uvodniku obravnava »Vremec« vprašanje vstopa St. Radića v vlado. Nekateri listi so hoteli iz tega narediti vprašanje, dočim v resnici sploh ni nabenega vprašanja. Vendar je čisto razumljiva stvar, do vstopi šef vladne stranke tudi v vlado. To je celo potrebno, ker samo šef stranke more docela jamčiti, da bo stranka tudi izvajala vladno politiko. Je pa tudi potrebno, da je šef vladne stranke v vladi, ker mora prevzeti odgovornost za vladno politiko, kar pa je mogoče le, če je član vlade. Da vstopi Radić v vlado, je zato čisto jasna stvar. Kako pa se to zgodi, če bo Radić minister brez portfelja ali resorni minister, je samo postranskega pomena. Gotovo je le to, da se morajo spoštovati zakonite določbe in da se ne sme izvršiti nobenega precedenčnega slučaja, ker bi bil ta samo v korist nasprotnikom sporazuma. To se pa ne sme zgoditi in se tudi ne bo zgodilo, temveč bo tudi vstop Radića v vlado pomenil novo utrditev politike sporazuma in novo razočaranje za njene nasprotnike. — Mladinski popoldnevnik te jasne izjave »Vremena« seveda ne bo objavil, temveč še naprej pisal halucinacije o vladni krizi. Slava njegovim do onemoglosti lahkovernim bralcem!

= Znižanje števila ministrstev! V zvezi z rekonstrukcijo vlade in spremembo zakona o obli upravi se govori tudi, da se namerava znižati število ministrstev. Da bi bilo tako znižanje nad vse umestno in tudi zelo lahko izvedljivo, je brez vsakega dvoma. Vseeno pa se bojimo, da se to ne bo zgodilo, ker se pri nas ravno najbolj enostavne stvari najtežje rešijo. Vseeno pa apeliramo na vlado, da izvede rekonstrukcijo ministrstev in da prihrani državi nepotrebne izdatke. Kaj rabimo posebno ministrstvo za vere, kaj posebno ministrstvo za izenačenje zakonov, za pošto, za šume in rude, itd. Deset ministrstev je za Jugoslavijo čez glavo zadosti, dalo pa bi se govoriti še o manjšem številu ministrstev.

= »Slovenec« v odgovor bodi povedano, da so bile naše »lekcije«, da govorimo s »Slovencem« naslovljene tudi na SLS, pa čeprav ta po spremeni ustave ni sodelovala pri nobenem finančnem zakonu. Greh visokega obdačenja Slovenije ni bil storjen šele po sprejemu, temveč že mnogo prej in tedaj je tudi SLS sodelovala. Dohodnina, deželne doklade, vračunanje deželnih doklad v državni davek itd., vse to smo imeli že pred ustavo in zato pa ponosno zardilo »Slovenec«, da SLS ni kriva na slovenski davčni mizeriji ne drži. Sploh pa mislimo, da bi bilo za slovenski narod mnogo bolje, če bi slovenske stranke tekmovalle samo v delu, ne pa v medsebojnih očitkih.

= Dr. Zerjav v Beogradu. Pod tem naslovom piše »Obzor«: V Beograd je prišel dr. Zerjav, voditelj slovenskih samostojnih demokratov. Njegov prihod se spravlja v zvezi s tendenco samostojnih demokratov iz Slovenije, da sklenejo zvezo z radikali zaradi fuzije. V poučenihih radikalnih krogih se trdi, da bi do te fuzije moglo priti, toda v tem slučaju ne bi dobili samostojni demokrati nobenega mesta v vladi, temveč bi morali biti dalj časa v radikalni stranki (kot redovi), da dokazujejo iskrenost svojih namer. Šele potem, v daljni bodočnosti bi se moglo govoriti o eventualnem sodelovanju te nove radikalne skupine v vladi. Sicer pa obstoji pri nekaterih radikalnih veliko nerazpoloženje proti dr. Zerjavu, ki sloni tudi na tem, da obstoji med radikali v Sloveniji in Zerjavovo skupino velika animoznost ... Pašić bo o vseh teh vprašanjih vprašal za svet ne samo posamezne prave svoje stranke, temveč tudi radikale v Sloveniji. — Trd je kruh opozicije, ampak tudi vstop v vlado ni lahek.

Pripominjamo pa, da je vest »Obzor« malo optimistična in da stoji v resnici stvar na slovenske sam. demokrate mnogo slabše.

= Pogoji Rusije za vstop v Zvezo narodov. Z ozirom na ponudbo Poljske, da posreduje vstop Rusije v Zvezo narodov, je izjavil Čičerin: Sovjetska vlada je že opetovano dokazala s tem, da je poslala na sestanke Zveze narodov svoje opazovalce, da hoče priti v stik z drugimi narodi. Ti opazovalci niso imeli samo nalogo, da se informirajo, vendar pa niso mogli zastopati Rusije, ker so druge države vedno to preprečile. Na drugi strani pa so sovjeti prepričani, da obstoji med sovjetsko Rusijo in drugimi državami tako velika razlika, da je popolnoma izključeno, da bi se mogel najti razsodnik, ki bi mogel izreči res objektivno in zadovoljivo razsodbo. Vsled tega se ne morejo sovjeti podvreči organizaciji držav, ki na eni strani sicer dopuščajo arbitražo, na drugi strani pa uporabljajo represalije in silo. Ni videti mostu, ki bi ta nasprotja premostil. Razven tega se bile že opetovano podane avtoritativne izjave članov angleške vlade in nje same, iz katerih izhaja, da dela Anglija na tem, da pridobi druge države za sistematično pobijanje sovjetske Rusije. Zaradi tega bi morala zahtevati sovjetska vlada, predno izpremeni svoje stališče glede vstopa v Zvezo narodov, avtoritativno izjavo angleške vlade, da je ta spremeniila svoje stališče do sovjetov.

= Nemirna Italija. V Rimu so zažgali fašisti sedež prostozidarjev, kljub temu, da je veliki mojster izdal okrožnico, v kateri javlja, da se imajo vse organizacije prostozidarjev pokoriti vladni odredbi o tajnih družbah in zato prenehati z delovanjem. Tudi iz drugih mest poročajo o pobojih, požigih in bombnih atentatih, katerih se zlasti poslužujejo socialisti. Vsled neugodnega utisa, ki so ga ti nemiri povzročili v tujini, je odredilo vodstvo fašistovske stranke, da se ravnajo po politični disciplini. Vseeno pa se razpuste boje fašistovske organizacije v Firenzi in da se krivci zadnjih pobojev izrodo sodišču. — Obenem pa je opaziti oživiljenje agitacije proti Jugoslaviji. Tako so kričali fašisti po ulicah Zadra na vojno proti Jugoslaviji in oblasti so to mirno gledale. Vse kaže, da hočejo fašisti na ta način pred svojimi pristali zakriti neuspehe v notranji politiki.

= Konferenca v Locarnu. Nemški, poljski in češkoslovaški juristični strokovnjaki so si izmenjali svoje načrte o arbitražnem dogovoru. Nemško-češkoslovaški dogovor se znatno razlikuje od nemško-poljskega, ker je pad položaj Češkoslovaške mnogo manj delikaten. Francoska ne bo podpisala teh dogovorov, zato pa bo sklenila dve posebni konvenciji, s katerimi bo jamčila nedotakljivost vzhodnih mej. Potemtakem bodo v Locarnu sklenjeni sledeči dogovori: 1. Garancijski pakt, ki ga bodo podpisale Francija, Belgija, Velika Britanija in Italija z ene, Nemčija pa z druge strani. 2. Nemško-francoski dogovor o razsodišču. 3. Enak nemško-belgijski dogovor. 4. Arbitražni dogovor med Nemčijo in Poljsko. 5. Arbitražni dogovor med Češkoslovaško in Nemčijo. 6. Dve garancijski konvenciji, ki jih podpisajo Poljska, Češkoslovaška in Francija.

= »Morilci in bojazljivci.« Francoski listi vehementno napadajo Italijo in Mussolinija zaradi zadnjih krvavih dogodkov v Firenzi in Toscani. Najbolj drastičen je v tem oziru list »L'Oeuvre«, ki pravi da se deli italijanski narod samo na dva tabora: na ubijalce (fašiste) in na bojazljivce (opozicijo). — Z mnenjem francoskega lista se ne moremo čisto strinjati in mislimo, da je francoski list prezrl tretji tabor, to je italijansko ljudstvo, ki trpi tako od nasilja fašistov, ko od bojazljivosti opozicije. Zalibože pa je res, da je le malo upanja, da bi se italijansko ljudstvo v glednem času oprostilo jarma, v katerega sta ga vpregla tako vlada ko opozicija.

Širite „Nar. Dnevnik“

Anž. M. Klodić:

Železniška zveza Slovenije s Sušakom.

(Proge: Kočevje—Starigr—Lukovdol—(Vrbovsko)—Srpsko Moravice, Črnomelj—Vinica—Lukovdol in Sevnica—St. Janž.)

Talijani, umni ljudi, umuju ovako: Kad bi Jugoslovenci uredili sebi jednu veliko luku na Kvarneru, oni bi imali svoje pomorsko prevozišče na evropskom i svjetskom putu, u kojem je savsko-padska prometna crta; bili bi gospodari velikoga morskog prometa savske prometne crte; porastao bi im ugled i uticaj na Jadranskom moru i Dunavu; u zapadnoj Sloveniji i u zapadnoj Hrvatskoj, na Krasu i na Kvarneru, sabrala bi se velika jugoslavenska umna, fizična i materijalna snaga, koja bi na jednu stranu snažno uticala na Jugoslavene u Veneciji Djuliji, na na drugu bi stranu zaustavljala talijansko prodiranje s pada na istok niz Kupu i Savu i niz jugoslavensko Pojadrane. Kad bi Jugoslovenci bili potisnuti i odvraćeni s Kvarnera na jug i tamo nekde uredili sebi veliku luku, oni bi imali svoje glavno pomorsko prevozišče po strani od glavne crte jednoga evropskog i svetskog puta; oni ne bi mogli u nju navratiti velikoga morskog prometa savske crte ni s tehničkih ni s trgovinskih ni s političkih razloga, pa bi on došao u naše, talijanske ruke; oni ne bi imali na sjeveru, na Kvarneru, svoje velike luke, a one na jugu ne bi mogli iskoristivati; razpršili bi veći dio svojega ne baš velikoga prometnog kapitala po svojim manjim i većim sjevernim srednjim i južnim lukama; ne bi stekli nikakova ugleda ni uticaja ni na Jadrano ni na Dunavu; na Krasu i Kvarneru ne bi mogli izgraditi zaustavu, nasip proti našem, talijanskom prodiranju niz jugoslavensko Pojadrane i niz Posavje ne bi mogli podpirati djuljanske Jugoslavene, koji bi mogli ometati naše, talijansko, prodiranje na istok u Posavje; Kvarner i susjedni krajevi bili bi ostavljeni talijanskom uticaju.

Zato treba Jugoslavene istisnuti iz Kvarnera i uputiti ih da grade svoju veliku luku na jugu, samo, da se lakše okane Kvarnera i da lakše zaborave.

Ma gde mi, Jugoslovenci, van Kvarnera sebi sagradili veliku luku ona neće biti takova, da bi nama koristila onako kao naša velika luka na Kvarneru.

Kad bismo poslušali talijanski predlog, napustili Kvarner

otšli kuda na jug, da tamo gradimo sebi veliku luku, naš bi narod na Kvarneru i oko njega ostao bez obrane i potpore, put u Posavje ostao bi nezastićen, Talijanima otvoren, a vse naše Pojadrane, od sjevernog Kvarnera pa do te naše luke, bilo bi predano talijanskom uticaju i prodiranju.

Jez Maribor in Ljubljana—Kvarner je torej za nas v gospodarskem, narodnem in političnem osiru proti zapadu življenskega pomena!

2. Zakaj splitska luka ne odgovarja potrebam Slovenije.

Zračna črta Ljubljana—Trst meri 73 km, Ljubljana—Reka 82 km, Ljubljana—Split pa 325 km. Kljub temu so pri nas nekateri mnenja, da za nas kvarnerski kot kakor izhodišče na morje ne pride v poštev in da moramo naš mornarski promet orijentirati v Split. Kako čudno bi bilo vendar, ko bi vozili naše blago po kopnem na stotine km daleč vzporedno s morskobalo, ki jo imamo razmeroma blizu, ako krenemo naravnost proti njej. Prevoz po kopnem je dražji nego po morju, zato moramo gledati, da pridemo z našim blagom po kolikor mogoče kratki poti na morje. Voziti v Split po železnici takorekoč na desni vedno z razgledom na morje, to naravno prevozno pot, to bi bilo isto, kakor prevažati tovor po svetu na plečih, ko je tik zraven na razpolago lepa vozna oziroma železna cesta.

Gospodarski razvoj se ne da udušiti, ako stremi po ravnih potih. Stremljenje Slovenije po dostopu na morje v Kvarneru, to je naravni razvoj, stremljenje po oddaljenih dalmatinskih lukah pa ne.

Ako bi hotel n. pr. kdo odpraviti iz kočevskega okraja les do morja, bi moral plačati v normalnih časih in razmerah polovico prevoznine, ako ga pošlje na Kvarner, kakor ako ga pošlje v Split. To je velika razlika.

Ako hoče dotičnik poslati to blago le v Split, potem ga seveda ne bo pošiljal čez Kvarner, ampak ga pusti v vozovih do Splita. Tudi se zmanjša razlika v prevoznini v prid Splita, ako je cilj blava le južna Adria, ker pride tudi morskala djalva Kvarner—Split v poštev. Ako gre pa za Sredozemsko morje, se prevoznina na razdalji Kvarner—Split po morju razmeroma zniža in razlika prevoznine čez Kvarner proti oni čez Split govori zopet v prid poti preko Kvarnera. To velja še posebno ako gre za prekooceanski kraj, ker v tem slučaju morskala djalva Kvarner—Split razmeroma izgine. Toliko iz stališča trgovca.

Ako bi imela državna uprava vedno dovolj voz na razpolago na vse zahteve, bi bilo za njo iz fiskalnega stališča vseeno, ali vozi na Kvarner ali na Split. Toda većinom primanjkuje voz (tudi pred vojno je bilo povsod pomanjkanje voz in v narodnem gospodarstvu, ki se razvija, je navadno tako) in dočim se trgovski krogi trgajo in moledujejo za vozeve, pohajajo ti po nepotrebnem po Liki, kar je zopet oškodovanje trgovskih interesov.

Slednjič igra tudi prevozni čas veliko vlogo, kar se pa ne da v številkah označiti. Gotovo vozi parobrod (recimo 12 morskimi milj je 22 km na uro) ne samo ceneje, nego tudi hitreje kakor tovrni vlak po liški progi, kjer doseže takomaj 15 km povprečne brzine na uro. Naj si le dobro ogledamo ogromne višine, ki jih mora vlak zmagati vosev v Split. »Time is money« velja tudi v tem oziru. Ako se vse te argumentacije ne prizna, potem pomeni to, da je kolikor mogoče dolga in zamudna železniška zveza dveh točk najboljša. Tega pa gotovo neče nikdo trditi.

Ni vseeno ali je pot iz notranjosti države do luke krajša ali daljša, tehniško boljše ali slabše trasirana. Na tehnično slabši progi je promet dražji in velike svote grede letno v nič; na daljši progi so pa prevozni stroški, ki jih mora plačati vsaki trgovec za prevoz svojega blaga, večji, tudi se izgublja čas. Vse to je velike narodne gospodarske važnosti. Železnica naj bode torej kratka in obrat po njej poceni. Tendence premet je poiskati si vedno najkrajšo in najcenejšo pot. Res da mora imeti vsaka država svoje železnice, v Šibeniku in Splitu. Ali pri takem poslu bodo državne železnice na poti preko Like temeljito doplačevale!

Tukaj bodi omenjeno, da je obstoječa proga Ljubljana—Karlovac—Sušak dolga 330 km. Del Buhjarski—Karlovac je dolg 29 km, je lokalna zadnje vrste, prava prometna zapreka! Nova zveza Ljubljana—Sušak, o kateri bomo v sledečem govorili, pa meri 210 km. skrajšanje je torej zelo izdatno. Namreč 120 km. Večja dolžina te nove zveze na Sušak proti zvezi Ljubljana—Trst iznosa 65 km, ki jo pa gotovo neče zmanjša velika gospodarska in časovna zapreka na tržaški progi, namreč državna meja med Raketom in Postojno.

Obstoječa pot Maribor—Sušak meri 393 km. Nova zveza skrajša to relacijo za 75 km na 318 km. Obstoječa zveza Maribor—Trst je dolga 300 km, ki se jo more smatrati z ozirom na državno mejo na tej progi, po pravici, vsaj za ne krajše pot kakor je nova na Sušak, ako zaradi boljših položnih razmer ne celo za daljšo.

(Dalje sledi.)

Gospodarsko propadanje Slovenije in politika.

»Toda, da se izkaže, ali je v istini tako, bo treba vendarle še nekoliko počakati.«

(Dr. Gosar v »Slovenec«.)

Ekonomsko kriza Slovenije sili vse poklicane činitele k odločnemu dejanju, sicer se bodo znašli nekega dne pred dovršenim dejstvom popolne katastrofe. O prekomernem obdobju Slovenije se je v zadnjem času že toliko pisalo in govorilo, da ne bom ponavljal stvari, ki so po ožji domovini itak znane, pobaviti pa se hočem z neko drugo platjo tega vprašanja, ki pa — žalibog — posega na področje politike. »Narodni Dnevnik« je v daljši vrsti uvodnikov poudarjal, da je vstop Slovenske ljudske stranke, kot najjajče slovenske politične skupine, v vladno kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev sprič sedanjih okoliščin absolutna slovenska potreba. Glavno glasilo SLS pa je nato odgovorilo, da stranka, dosledno na svojem avtonomističnem programu tega ne more storiti. Nikakaj tajnost pa ni, kar piše »Slovenec« oziroma si da poročati iz Beograda, in tu stojimo pred dejstvom, da politično vodilni krogi SLS v sedanjo vladno kombinacijo ne verujejo. To je vzrok tistega čakanja, ki ga je g. dr. Gosar — neanonimni, neumni Tomaž SLS — v svojem uvodniku z dne 14. t. m. tako toplo priporočil.

Gospod dr. Gosar je uvodoma omenil, da »Narodni Dnevnik« s svojim pisanjem, ko zahteva za vsako ceno vstop v vladno, slabi našo slovensko parlamentarno delegacijo. Toda v eni sapi pa avtor omenjenega članka priznava, da se je s preokretom HSS politični položaj pri nas precej spremenil. In dosledno tem izvajanjem je dr. Gosar mišljenja, da naš list nima vzroka očitati SLS nepopustljivost zaradi »nekaj samo teoretično pomembnih programatičnih točk«. In čemu omenjate, gospod doktor, široko konceptijo političnega programa SLS, ko je vendar znana stvar, da v Beogradu ravno radi ozke, dosledne konfesionalne koncepcije Slovenske ljudske stranke ne morejo nič več slišati o njenem sodelovanju v vladi? Ali je potemtakem čudno, da se radikali raje oklepajo svobodoumnega Radića, ker jim ni na tem, da se kompromitirajo pred svojimi volilci? To, kar dela SLS, je v resnici lahkomišelnost: pozivati Slovence, naj v državopravni nem oziru ne vržejo puške v koruzo ker je odločilni moment že blizu, v katerem bo zmaga druga solucija, pomeni generalni pristavek na nadaljnje fiskalno izžemanje Slovenije. Z naše strani se je že pravilno poudarjalo, da se more rešiti davčno vprašanje Slovenije edino na parlamentarnih tleh. Koliko je storila SLS, da se tako zvana davčna fronta v resnici ustvari? Gospod

Žerjav, ki mu na slovenski blagajni niso dali cele karte in ki skuša priti v politično areno s svojimi prolongiranimi kupončki, pač ni poklican, da v tem oziru potrebno inicijativno. SLS pa te inicijative ni dala, ker se iz strankarsko-politične sramežljivosti boji priznavati trajnost sedanjega sistema in režima.

SLS se zadovoljuje v času, ko poje boben po slovenskih vaseh, z upanjem na skorajšnje spremembe. S članki pa, kakršnega je napisal g. dr. Gosar, daje stranka svojim volilecem nekaj nepotrebnih aspirin... Vprašanje je jasno in nedvoumno: Ali priznava SLS vse možnosti trajnega obstanka sedanje vladne kombinacije ali ne? Nekoč je polagal g. dr. Korošec vse svoje nade v Avramovića in srbsko zemljoradniško stranko. V katoliški stranki, ki se delali koalicijske načrte, dokler vse osnove niso splavale po vodi. Ali se morda tudi to pot ne pripravlja skok v novo zagato?

Slovenija je na koncu svojih davčnih moči. Nekaj se mora zgoditi, pa najsi se zgodi za ceno programatičnega stališča. Slovenskemu človeku je že dovolj tega izžemanja, ki ga je finančni minister celo sankcioniral. Vlada ima svoje politične cilje v tej zadevi in mi tega ne moremo odobravati. Tako se lahko postopa eventualno v kakoli koloniji, toda po ustavi smo ravnopravni in si ne želimo absolutne svobode v plačevanju. O tem se bo g. finančni minister še lahko prepričal. Slovensko ljudstvo pa je v nesrečnem položaju, da se v Beogradu njegovemu gospodarskemu stanju s cinizmom roga, medtem pa slovenska politika stoji ob strani in se ozira nazaj: v polpreteklo dobo tistega vladnega regionalizma, ki nam je pomagal zapraviti Korošec in ki je sam prenesel svoje finančne funkcije v Beograd. Danes je situacija povsem nova in s tem je treba računati. Seljaška demokracija med Hrvatji je zmagovala in radikali si bodo temeljito premislili, sklepati vladne zveze s strankami, ki nimajo nobene bodočnosti. Ali v krogih SLS res ne morejo razumeti, da se gibljemo v smeri dvostrankarskega sistema? Da majhne stranke nimajo nikakih izgledov in da tudi stranke s eventualno 80 mandati ne bodo mogle vsiliti ustroju državne uprave svojega pečata?

Medtem pa se vije Slovenija v ekonomskih krčih. Kdo ji bo pomagal? Slovenski politiki rabijo slovensko ljudstvo očividno le takrat, ko gre do na lov za mandate. Bis dat, qui cito dat. Dvakrat da, kdor hitro da. Toda oni ne morejo slišati ničesar o veliki nevarnosti. Sedaj je podobna slovenska politika tistim gasilec, ki so se postavili na stališče, da ne morejo gasiti, ker je brigalna temeljito osnažena za nedeljsko blagoslovitev prapora.

Mariborsko življenje.

Maribor, 16. oktobra.

Po mesecih počitnic je Maribor zopet postal živahen in sicer izredno živahen; vse se giblje, dela, hiti, kakor bi se nekam mudilo. Tako živahne jeseni še nismo imeli. Nič čudnega ni tedaj, če se je tudi pletenica koroškega plebiscita praznovala v Mariboru tako, kakor nikjer drugje. V petek 9. t. m. Koroški večer v dvorani Zadruga gospodarske banke, v soboto akademija Jugoslovenske Matice v Narodnem domu; v nedeljo veličastna manifestacija in še bolj veličasten shod na Glavnem trgu. Pomislite — Maribor je postavil na ulice za Koroško preko 10.000 ljudi. To je za mesto, o katerem trdijo onkraj Spilja še vedno, da je nemško, naravnost veličastno število. Tretjina vsega prebivalstva!

Koroška manifestacija je bila najlepša med vsemi in je jasno pokazala — da je Maribor v oziru nacionalizacije ogromno napredoval od 1. 1919. Nič manj ni bil pomemben nedeljski sprejem švicarskih pevcev na glavnem kolodvoru. Švicarje je sprejela naravnost nepregledna množica. Takega sprejema niso doživeli nikjer — to so priznali sami. In ta sprejem je priredila nemškim pevcem ista slovenska množica, ki je nekaj minut po-

prej demonstiral proti nemškim nasiljem na Koroškem. Švicarjem, ki so o tem poznali, je to silno imponiralo, ker so videli, da znano razločevati med nemčurji in pravimi Nemci, proti katerim nimamo ničesar. Slovenski Maribor je dokazal z nedeljskim sprejemom Švicarjev svojo najvišjo kulturno zrelost.

Nič manj ni živahen naš Maribor v društvenem in prosvetnem oziru. Ljudska univerza postaja vedno važnejši faktor. Njen letošnji higijski tečaj, katerega tvori dolg niz predavanj najboljših strokovnjakov, je izredno dobro obiskan. Pri nekaterih predavanjih je dvorana v kazinskem poslopju naravnost nabito polna. Razen tega se pa vrše tudi še druga predavanja. Gledališče se re-novira, zato sezona še ni pričela, pa kljub temu tudi Talija ne spi. Pripravlja se vrsta izbornih koncertov. Da — glasba. Cela vrsta pevskih zborov vežba dan za dnem. Glasbena Matica, Drava, Jadran, Zarja na Pobrežju, Luna v Krčevini itd. in sedaj se je osnoval še en pevski zbor, ki si je nadel ime »Maribor«, slišno ljubljanski »Ljubljani«.

Agilen je tudi Sokol. Poleg svojega zna-nega orkestra je osnoval sedaj še godbo na-

pihala, ki je že tretja mariborska te vrste in tamburaški zbor. Vse se giblje, vežba. V kratkem se odpre tudi Sokolovo marionetno gledališče, ki bo skrbelo za zabavo najmlajših. Slišno delavnost kažejo tudi »Bratstvo«, »Katoliška omladina« itd. Ljudski oder, ki je dobil krasen prostor v novi dvorani Zadruga gospodarske banke, že igra, na novo delo se pripravlja pa tudi staro Dramatično društvo. Oder v Narodnem domu se je v ta namen čisto prenovil in deloma moderniziral.

Lep program ima Jugoslovensko-češkoslovaška liga, ki prireja družabne večere, predavanja, tečaj češkega jezika itd. Sploh pa imamo jezikovnih tečajev celo vrsto: češkega, srbohrvatskega, angleškega in esperantskega. To dni se odpre tudi esperantistična razstava. In potem še plesne šole! Tudi za izobrazbo v plesni umetnosti je v Mariboru dobro poskrbljeno in se bodo letošnje plesne prireditve vršile lahko že v znaku »najmodernejših«. Slovenski Maribor živi, kakor ni nikdar živel nemški, to je nesporno in to priznavajo tudi Nemci. Iz prejšnjega brezpomembnega nemškega provincialnega prebivališča mirnih penzionistov postajamo mesto, ki se dobro zaveda svoje važnosti in svoje velike nacionalne in kulturno-prosvetne misije.

—v.—

Prosveta.

RAZSTAVA ARHITEKTURE IN KIPARSTVA.

V nedeljo 18. t. m. ob 10.30 dopoldne je otvoritev razstave arhitekture in kiparstva v Jakopičevem paviljonu. Mlada agila umetnika ing. arh. Dragutin Fatur in akad. kipar Tine Kos sta opremila tri sobe Jakopičevega paviljona z umetninami, ki predočajo hotenje naše dobe tako v estetičnem kakor socialnem oziru.

Prvikel nastopa v Ljubljani odnosno v Jugoslaviji sploh arhitekture združena s plastiko utirajoča pot umetnostnemu hotenju v drugo četrti 20. stoletja. Razstava predočja vse glavne panoge delokroga arhitekta in kiparja v harmonični celoti in okusni opremi.

Otvoritev razstave je združena s tolmačenjem razstavnih umetnin s čemur bode obiskovalcem podana možnost vpogleda v interno samostojno koncepcijo in udeleževanje moderni dobi odgovarjajočega duha.

Razstava arhitekture in kiparstva ostane odprta do nadaljnjega dneva od 10. do 17. ure.

DELAVSKA AKADEMIJA.

Po dveh za delavstvo nezanimivih predavanjih je govoril včeraj Rudolf Golouh o »Revolucionarnem gibanju osemnajstega in devetnajstega stoletja«. V zanimivo zasnovanem predavanju je tekem ene ure obrazložil predhodnike francoske revolucije, francosko revolucijo, l. 1848. in prešel na pariško komuno 1871. Prvi del predavanja je bil radi hitrega govorenja predavatelja precej nerazumljiv. S tem večjo žaljo pa so sledili poslušalci govoru o pariški komuni, stvari, ki je delavstvu več ali manj znana po istimenski Štukeljovi brošuri, ki je izšla kot drugi zvezek »Marksistične bibliotek« v založbi »Glasa Svobode«. Predavatelj je govoril o socialno-gospodarskih pogojih pariške komune o njej sami: kratki epizodi prve revolucije, ki jo je izvedel proletarijat za proletarijat in ki se je končala s triumfom njegovih nasprotnikov. Ta epizoda je trajala od 18. marca do 28. maja, a je vojaško propadla, preden so stopila pred njo gospodarska vprašanja v vsej svoji veličini. Kljub izbornim bojovni lastnostim pariških delavcev je bila vojaška usoda komune vnaprej določena kot brezupna: neodločnost in nagajanje do kompromisov med elito je povzročilo razpad v spodnjih plasteh. To zanimivo predavanje je obiskalo dvesto delavcev in delavk. Da bodo tudi naslednja predavanja »Karl Marks in njegova doba« in »Zgodovina Rusije do danes« dobro obiskana sem prepričan.

Ljubljanska opera. Komaj v začetku sezone nam je nudilo gledališče že drugo noviteto in sicer Massenetovo »Manon«. Francoski skladatelj Massenet uživa v glasnem sve-

tu velik ugled. Dasi je kot komponist brez močne osebnosti in so v njegovih operah delih zastopane vse smeri in mode, ki so v prejšnjem stoletju debutirale na opernih odrih so njegova gledališka dela doživela redne uspehe doma in nato tudi po širšem svetu. Spretnost v formi, smisel za posamezne učinkovite scene, rafinirano vpletanje malih genre-sličic iz starega kulturnega življa, predvsem pa njegova cvetoča — dasi dostikrat sentimentalna — melodika so priborili njegovim operam zmago. Njegova »Manon« je prestala celo konkurenco mladšega Puccinija, ki je napisal opero »Manon Lescaut« iz isto vsebino. »Manon« podaja le epizodo iz Prevostovega romana in tega bi moral poznati vsak obiskovalec gledališča, če bi hotel opero prav razumeti. V ljubljanski operi smo to delo poslušali že leta 1919 pod taktirko ravnatelja Rukavine in z g. Drvoto in gd. Thalerjevo v glavnih vlogah. Letos pa je prišla — dasi še vseeno skrajšana — na oder v režiji, inscenaciji in pod glasbenim vodstvom novega opernega ravnatelja g. Mirka Polića. Naravnost povemo, da tako izvrstno, natanko do vseh detajlov v solističnih partijah, zboru in zlasti orkestru naštudirane opere v ljubljanskem gledališču še dolgo nismo doživeli. Morda bi jo primerili lahko le z Brezovškovo »Mignon«. Vprvič je bil v naši operi pri pultu g. Polić, dirigent izrednih vrlin in sposobnosti, ki je dosedaj prvi med nami dosegel kontakt orkestra z odrom in ki obvlada ves aparat z neko suvereno, sugestivno močjo. Temperament in ogenj, pa tudi mehko in nežno občutje izvabi iz orkestra, ki je topot dokazal, da je zmogel tudi mnogo težjih nalog kot je ona v »Manon«. In še zbor je pokazal več ritmične nego čuta kot ponavadi. — Predstava je tekla gladko, precizno v malenkostih in vključ pavzama ni prav nič utrudila, niti zmanjšala zanimanja publike. Do velikega uspeha Massenetove »Manon« pa so poleg dirigenta ravnatelja Polića, ki je delo obenem hvalevredno raziral in insceniral, mnogo pripomogli solisti. Go. Lovšeto (Manon) in g. Banovec (des Grieux) smo z radostjo poslušali. Pevsko sta bila odlična in občudovanja vredna g. Banovec tembolj, ker nima še toliko rutine kot g. Lovšeto. Njegov napredek — tudi v igri — je naravnost presnetljiv. Bojimo se le, da ga prevelika zaposlenost ne ubije. Z malo vlogo g. Rumpija (grof) smo bili zelo zadovoljni in tudi g. Šubelj (Lescaut) ter g. Janke (Bretingy) sta se izkazala kot vrlo porabna nosilca manjših vlog. G. Mohorič (Marfontaine) je imel posrečen nastop, živahen teret so tvorile gg. Korenjakova, Ribičeva in Potučkova. Oprema opere je z ozirom na finančno stanje gledališča popolnoma ustrezala in še v toaletah smo opazili skrbno enotnost. Manon je vsem ugajala, zasluženega aplavza in priznanja je bilo mnogo. Z najlepšimi nadami pričakujemo razvoj in napredek letošnje sezone, ker je vodstvo opere v večjih rokah.

OKLIC.

Ze sedem let smo Slovenci v lastni državi. Sedem let smo torej že imeli časa in priložnosti, da neovirano nadomestimo vse zastanke naravnega kulturnega razvoja našega naroda, ki jih je povzročila bojazen naših dunajskih gospodarjev pred veliko ustvarjajočo silo našega ljudstva po eni strani, nekepanjskega težnja pangermanizma po drugi strani. Kljub raznim oviram in pritiskom smo že v času naše narodne odvisnosti, bodisi radi svoje odporne sile ali prilagodne lastnosti — kakor je pač zahteval trenutni položaj — dosegli primerno stopnjo izobraženosti. Naš književni trg je za emilijonski narod izredno bogat na izvornih delih. Siropopotezne močne organizacije gospodarskega, stanovskega, naučnega in političnega značaja nam pričajo, da duh časa ni šel mimo nas. Svobodno življenje v lastni državi je še izdatno pripomoglo k spopolnitvi naše kulturne stavbe. Danes se gradi z veliko vneto in razumevanjem na vseh poljih. Zlasti mnogo je izvršenega v zadnjih letih na polju narodnega zdravja. Koliko prekoristnih ustanov je postavljenih, koliko pouka v besedi in črki gre dan za dnem med narod! Manjka pa nam še organizacije, ki bi prevzela delo za ohranjanje narodnega zdravja v svoj program, ki bi se razpletla po vseh naših krajih, ter bi razširjala misel za pravilno in zdravo življenje. Pri vseh narodnih vidimo močne organizacije, ki imajo v svojem programu skrb za narodno zdravje v tej ali oni obliki. Srbi imajo že nad dvajset let svoja »Društva za čuvanje narodnega zdravja«, zelo razširjena po mestih in vaseh. Poleg teh imajo tudi svoje »Zdravstvene zadruge«, ki izkazujejo vsako leto velik denarni premet. Ne zato, ker imajo drugi in tudi ne zato, da imamo zopet novo društvo več, marveč iz dejanske potrebe snujemo tudi v Ljubljani podobno društvo.

Društvo bo nudilo svojim članom poleg mnogih materialnih koristi tudi prave zdravstvene vzgoje in izobrazbo. Društvo se hoče brigati za zdravniško pomoč svojim članom, za dobavo cenjenih zdravil, razkuževalnih sredstev in vseh ostalih potrebščin za preprečevanje bolezni ter ohranitev zdravja. Ob lastem hoče naznanjati vse slučaje zanemarjanja čistoče in javnih obratih in prostorih ter hoče posredovati za odpravo nezdravih razmer po obstoječih predpisih in zakonih.

Ustanovni občni zbor »Društva za narodno zdravje« v Ljubljani se bode vršil letos o Božiču. Dotedaj pa je potreba, da se priklasi čimvečje število članov in članic tako iz Ljubljane, kakor tudi iz drugih krajev Slovenije. Priglasje sprejema »Pripravljalni odbor Društva za narodno zdravje« v Ljubljani, Higijski zavod, Zaloška cesta 2.

Georges:

Mrcvarstvo.

Sličen razloček kakor med »delati« in »delovati« je tudi med »služiti« in »službovati«. Kdor čita dnevna zlasti osebne vesti, vidi prav dobro, kdo »služi« in kdo »službovuje«. Vidi, da so ljudje z visoko izobrazbo in na visokih mestih skromni in da samo služijo, ljudje z nizko izobrazbo pa »službovujejo«, ker služiti namreč ne znajo.

Glagole na —ovati prištevajo ali deva slovenska slovnica med glagole VI. vrste. Te vrste glagoli so ali nedovršni ali ponavljalni ali opetovalni, kakor so pač izpeljani. Nekateri so izvedeni iz imen, nekateri iz glagolov.

Sem spadajo oziroma po tem kroju so napravljene tudi tuji glagoli, ki imajo v nemškem končnico -ieren. Na primer: konstatieren = konstatovati; deklamieren = deklamovati; fotografieren = fotografirati itd. V zadnjem času pa se rabi mesto —ovati tuja končnica -irati, -iram, po peti vrsti. Res da je ta končnica bolj praktična nego je —ovati (ali pa celo -irovati kakor ima ruščina), vendar pa v duhu slovenskega jezika ni napravljena, še manj pa prilagodena. (V slovenskem imamo dva glagola na -ieren, ki si ju je narod sam prilagodil po misli in čutu svojega jezika. Da to stvar omenjam, je danes gotovo depulzirano, dasi gotovo ne napačno. Ta dva glagola sta: »proberien« in »spendieren«. V teh dveh edinih slučajih ni ljudstvo napravilo glagolov ne: »probovati« in »spendovati«, kakor tudi ne »probrati« in »spendirati«, temveč slovenskemu jeziku dokaj prikladnejše: »probiti« in »spendati«, to je glagola V. vrste, prvega razreda. Po

tej analogiji (analogija pa je pri nas prav posebno postranska stvar) bi se morali tudi drugi tuji glagoli na -ieren prikriti oziroma obravnavati, kar bi dalo v našem slovenskem jeziku tudi dosti krepkejših izrazov. Ali se ne sliši bolj slovenska »telegrafati« nego »telegrafovati« ali »telegrafirati« itd. Seveda je danes skoraj popolnoma nemogoče, da bi se te oblike upeljale, zlasti pri nekaterih izglagolskih glagolih, omenjam pa vso stvar samo zato, da se vidi, kako malo se je pri nas v mar jemala analogija.

Poudarjam še enkrat, da sem »probiti« in »spendati« omenil samo za v preudarek in da nikakor ne morem napraviti revolucije med glagoli, ki so prišli k nam od tuje končnice na -ieren v kakršnikoli obliki. Reči pa moram, da če bi mi kdo napisal »deklamati« na mestu »deklamovati« ali »deklamirati«, bi mu tega ne štel v napako.

V splošnem pa se povrnem k glagolom se, kadar bom govoril o besedotvorju.

Velikansko preglavico delam našim piscem slovenski rodilnik. Da bi na tem mestu obširno govoril o rodilniku v slovenski skladnji, bi sicer gledel na njega popolnoma napačno rabo oziroma njega zanemarjanje in preziranje, kakor tudi glede na njega prenepotrebno in prepogosto rabo ne bilo odveč, vendar hočem tukaj omeniti samo napake rodilnikove uporabe, zastran pravil pa naj vsakdo izvoli pogledati v slovnico, ki ima o rodilniku precej obširno poglavje.

Predvsem je strah in groza, kar počno nekateri ljudje z nedoločnim števnikom in nitalnim prislovom: »nič«. Ker je v slovenski pravilo, da stoji pri nitalnici rodilnik in je »nič« (= ničto) tudi samostalen nedoločni zaimek na odgovor »kaj?«, ki se skla-

nja prav tako, kakor se sklanjajo samostalni nedoločni zaimeki: kdo, nekdo, nikdo, nihče, malokdo, kaj, nekaj itd., mislijo, da je strahen greh, ako se nedoločni števniki in nedoločni prislovi »nič«, ki odgovarja na vprašanje koliko in kako, ne postavljajo v rodilnik, kakor samostalni nedoločni zaimek »nič«, ki se sklanja, dočim sta nedoločni števniki in nedoločni prislovi »nič« nesklonljiva.

Na primer: Kaj imaš? Odgovor: Ničesar. Koliko imaš? Odgovor: Nič. Tretji nič na vprašanje »kako?« pa je isti kakor »ničakor«. Pa še celo samostalnega nedoločnega zaimeka ni treba sklanjati, ker se vedno lahko smatra za nedoločni števniki ali nedoločni prislovi.

Enako kakor »ničesar« je zasejan takozvani genitivus partitivus, in sicer tam, kjer ga ni prav nič treba. Na primer: »imel je zmisla«. Beseda »zmisel« ne spada med takozvana skupna imena kakor voda, pesek, smeti itd., zato je raba golega rodilnika nepravilna in le mogoča, ako je v zvezi s samostalnikom, ki znači kako množino ali mero (n. pr. sila zmisla) ali vprašalnim zaimekom (kar je imel zmisla) itd.

Popolnoma napak je torej: »in ima zanje obilnega gradiva«, kajti reči se mora »obilno gradiva«.

Ali je v primeru: »ne da bi imel namen« namen genitiv ali akuzativ ne vem. Pravilno pa ne sme stati tu rodilnik, temveč tožilnik, ki pa je zanj pravilna oblika »namena«, kajti ta beseda ne pomeni živga bitja. Torej: »ne da bi imel namen« je prav in ne: »ne da bi imel namen«.

(Dalje.)

Dnevne vesti.

DOKTORSKA DIPLOMA — PRIVILEGIJ BOGATIH.

Iz dijaški krogov smo prejeli: Filozofska fakulteta je izdala nove naredbe glede polaganja diplomskega in doktorskega ispita. Razen male izpremembe pomenijo predpisi prevzete beograjske filozofske fakultete. Na eni strani je s temi predpisi polaganje izpitov olajšano, zato pa se stavijo na drugi dijakom tako težke materialne obveze, ki jih večina slovenskih dijakov kratkoma ne zmore.

Tako določa čl. 33., da mora vsakdo, ki hoče promovirati kot doktor, predložiti 100 tiskanih izvodov svoje disertacije. Da bodo zmogli ta denarni trošek samo sinovi bogatinov, je nedvomno. Nimamo nič proti temu, če se zmanjša od Nemcev prevzete nadprijemke doktorjev, toda pri tem ne sme biti merodajno premoženje dijakov, temveč njih znanje. Radi bi pa tudi vedeli, kak zmisel naj ima tisk disertacije. Da bi bile vse za tisk godne, ni ravno pričakovati. Na drugi strani pa smo Slovenci vsled svoje maloštevilnosti tako zelo navezani na ekonomijo v tisku znanstvenih razprav, da ne pomeni obvezen tisk disertacij samo luksuza, temveč je naravnost zapravljjanje.

Hud udarec za dijake so tudi visoke takse, ki se zahtevajo. Za Sorbonno in beograjsko univerzo je Ljubljana najdražje mesto za doktorski izpit.

Ni pa Slovenija tista bogata pokrajina, ki bi mogla plačevati tako visoke takse in zato apeliramo na merodajne kroge, da te nove takse odpravijo.

— **Škofovo pismo.** Ker se pojavlja med slovensko duhovščino vedno večje nezadovoljstvo s politiko SLS, je poslal ljubljanski škof nekaterim duhovnikom pismo, v katerem jim pod grožnjo cerkvenih kazni zapoveduje, da nehajo s svojo akcijo, ki bi mogla razjedati duhovništvo. Zaradi tega pisma se je vnela med »Jutrome« in »Slovincem« polemika glede upravičenosti škofovega pisma. Mislimo, da je ta polemika čisto odveč. Kakor je s strogo cerkveno-hierarhičnega stališča gotovo, da bo škof vedno zahteval pokorščino duhovnikov v vseh stvareh, tako je z moderno demokratičnega stališča jasno, da ima duhovnik pravico, da tudi v političnih vprašanjih misli po svoji glavi. Stvar postaja zanimiva šele vsled tega, ker zagovarjajo nekateri nezadovoljni duhovniki radikalno politiko in ker ni verjetno, da bi vlada mogla pripustiti, da se duhovniki kaznujejo, če podpirajo njeno stranko. Iz vsega pa sledi eno, da je čas, da se tudi v cerkvenem življenju uveljavijo načela demokracije, ker je nemogoče, da bi bila demokracija dvojna resnica, ki je za poklicno življenje pravilna, za cerkveno pa napačna. Tudi ustanovitve verskih občin spada v to poglavje.

— **Izjava nadškofa Šariča.** Z ozirom na napad »Politike« na nadškofa Šariča, je podal ta novinarjem daljšo izjavo, v kateri odločno zanika, da bi on dal odstraniti iz zavoda sv. Hieronima v Rimu sliko našega kralja. Te slike on sploh ni videl in kakor sledi iz izjave mons. Cankarja, visi kraljeva slika še danes v zavodu. Kar se tiče konkordata, je izjavil dr. Šarič, da je izključeno, da bi mu on nasprotoval, ker je konkordat tako v korist cerkve kot države. Glagolice pa da je samo cerkveno vprašanje in je bil on vedno za glagolice. Končno je dr. Šarič izjavil, da on ne vodi nobene polemike proti dr. Janjčiču in da ni nikdar dr. Janjčiča napadel. — **Enako izjavo** je podal tudi mons. Cankar, ki je med drugim izjavil, da bo nasprotiral z ozirom na tožbo dr. Janjčiča proti »Kotoliškemu Dnevniku« dokaz resnice.

— **Cerkev na Trsatu** bo vsled sklepa ministrstva za vero temeljito popravljena. To-

zadevni krediti so že dovoljeni in se bo z delom v kratkem pričelo.

— **Spopolnitev izpraznjenih mest pri Glavni Kontrolni.** — G. predsednik glavne kontrole je obvestil finančnega delegata, da Glavna kontrola nujno želi da bi se za mesta, razpisana v Službenih Novinah od 5. oktobra t. l. br. 227, v večjem številu potegovali tudi Slovenci; prošnje, da bi se sprejemale tudi še do konca t. m., čeravno je konkurzni termin že s 15. t. m. potekel. Brez dvoma bi bilo samo v vsestranskem interesu, ko bi poziv g. predsednika našel čim večji odziv zlasti pri našem pravniškem razredu, ki bi imel pri Glavni kontroli hvalno in z različnimi ugodnostmi (neodvisnost, posebne doklade, nagrade) zvezano torišče za svoje udejstvovanje. Gg. reflektantje, ki žele nadaljnjih pojasnil, naj se obrnejo na finančnega delegata.

— **Pokrajinski zbor Jugoslovenske Matice** se vrši v nedeljo, dne 18. t. m. ob pol 11. uri dopoldne v Ptuju v tamošnjem Društvenem domu. Ljubljanski udeleženci odpotujejo s poštanim vlakom ob pol 6. uri zjutraj. Zborovanje je zaupno in imajo pravico vstopa k zborovanju le oni, ki se izkažejo z izkaznico Pokrajinskega odbora. Ako želi kdo izmed ljubljanskih članov posetiti pokrajinski zbor v Ptuju, ga prosimo, da pride v pisarno Jugoslovenske Matice po tozadevno izkaznico. Vozne olajšave, ki so nam obljubljene od prometnega ministra, pričakujemo vsak trenutek in jih objavimo v sobotnih številkah naših dnevnikov.

— **Kongres ženske Male antante** se vrši novembra meseca v Atenah.

— **Proga Krapina—Rogatec.** Na eni izmed zadnjih sej finančnega odbora se je izjavil finančni minister, da je postavil za zgradbo železniške proge Krapina—Rogatec v proračun potrebno vsoto.

— **Železniška postaja Dubrovnik.** Delegacija meščanov iz Dubrovnika je interpellirala te dni prometnega ministra, da izposluje, da se izpremeni ime postaje Gruž v Dubrovnik, Gruž naj bo odslej samo predmestje Dubrovnika.

— **Sneg v Zagrebu.** V noči od srede na četrtek je pobelil sneg zagrebške ulice. Ko so zagrebčani zjutraj ugodali bele strehe, so začudeno gledali na okledar in konstatairali, da nekaj tam gori ni v redu.

Ne kupite
predno si ne ogledate velike
izbire zimskih oblek in
ulstrov pri
JOS. ROJINA, Ljubljana
Interesente vabimo na ogled.

— **V. konferenca za mednarodno privatno pravo** je bila v torek v Haagu. Konference se udeležujejo prvič tudi angleška delegacija.

— **Skupščina narodnega ženskega saveza** se vrši letos od 18. do 20. t. m. v Skoplju. Na kongresu se bodo obravnavala razna ženska vprašanja. Iz Ljubljane se je odpeljalo na kongres 11 udeleženk, iz Kranja 1.

— **Iz šolske službe.** Definitivni so postali provizorični profesorji: Josip Kovač na gimnaziji v Novem mestu, Rudolf Grošelj na I. državni humanistični gimnaziji v Ljubljani in telovadna učiteljica Ljudmila Svetličič na II. realni gimnaziji v Ljubljani. Strokovni učitelj v Mariboru Josip Lampe je imenovan

za učitelja na II. deški meščanski šoli v Ljubljani.

— **Iz prosvetne službe.** Za stalno učiteljico je imenovana učiteljica v Laškem Raza Medic.

LAJŠANA PLAČILA ZA
BLEKE DAJE
BERNATOVIČ.

— **Zopet na smrt obsojen general.** Belgijsko vojno sodišče v Monsu je obsodilo nemškega generala infanterije dr. Hansa Barnefeldta, ki je sedaj honorarni profesor na univerzi v Halle ter si je pridobil kot munitizmatik tudi izven Nemčije ime, radi umora, požiga in kvalificirane tatvine in contumaciam na smrt. Te zločine je zagrešil Barnefeldt v Belgiji za časa svetovne vojne.

— **Nepojasnjen umor.** Turinska policija skuša pojasniti zagoneten umor, ki je bil razkrit na nenavaden način. Na železniški progi Turin-Milan je našel neki strojevodja paket, v katerem se je nahajala ženska noga, ki je bila še obuta. Par dni pozneje je našel neki deček ob železniškem nasipu culo, v kateri se je nahajalo podobno blago, kakor v paketu: Telo in roke umorjene ženske. Še isti dan se je oglašil pri policiji 28-letni delavec Franc Cataneo, ki je prijavil, da je njegova žena neznanu kam izginila. Pokazali so mu čevlje, ki so bili na nogah umorjene ženske in Cataneo se je pričel tresti in zajecelj je: To so čevlji moje žene. Uradnik mu je odgovoril: »Da, to so čevlji vaše žene, vi ste pa njen morilec!« Cataneo je repliciral jokaje: »Saj sem vedel, da boste to mislili.« Kljub solzam in vsem zatrdilom, da je nedolžen, je moral romati mož v preiskovalni zapor. Preiskava je ugotovila doslej samo to, da sta živela Cataneo in njegova žena v neslogi, ker je bila žena lahka stvarica. Cataneo je postal v svojem obupu kokainist ter je propadal vedno bolj. Glave umorjene ženske še niso našli. Njen umora osumljeni mož trdovratno taji.

— **Lažni finančni minister v Osijeku.** V Osijek je prišel te dni neki lahkotivec, ki je pod imenom finančnega ministra dr. Stojadinovića obiskal razstavo v Osijeku. Posrečilo se mu je, da je dan preje lansiral v liste vest, da se nahaja finančni minister na lovu v Belju, in da od tod najbrže obišče razstavo v Osijeku. Policiji pa se je zdelo vsa stvar sumljiva in je telefonično vprašala v Beograd, kje da se nahaja finančni minister. Odgovorjeno je bilo, da v Beogradu, nakar so takoj odhiteli detektivi na razstavo, da aretirajo lažnega ministra. Prišli so pa prepozno, ker je med tem tihel že odrčal. — Čudimo se, da v razstavnem odboru niti eden ne pozna finančnega ministra, da je neznan lahkotivec sploh mogel nastopiti kot finančni minister.

— **Poneverba.** Pred kazenskim sodiščem v Breslavi se je končal v sredo senzacionalen proces zoper šansonetko Rito Hahn in magistratnega nadzornika Mayerja, ki je poneveril za šansonetko v petih letih nič manj kakor pol milijona mark iz mestne blagajne. Mayer, ki je poročen in oče treh otrok, je imel s šansonetko tri leta razmerje. Obsojen je bil radi uradne poneverbe na tri leta težke ječe in pet let izgube državlanske časti. Šansonetka je dobila 1 leto zapor.

— **Avantura filistra s petimi deklicami.** Neki milanski patriarh je pogledal te dni nekake večere nekoliko pregloboko v kozarec in postal je podjeten. V bližini stolne cerkve je naletel na družbo petero razposajenih deklet, ki so ga nadržale, da naj jih pelje v kavarno. Vinjeni filister se ni dal dolgo prositi in začel se je romanje iz ene nočne kavarne v drugo. Končno so ga dekleta povabila, da jih je spremil domov. V vinjenosti ni niti opazil kdaj in kako so ga speljala dekleta v enega od najbolj razupitih mestnih okrajev. Ko je opazil, je bilo že prepozno. Nenadoma so se namreč »gracijec« izpremenile v »furije« in jele so deževati na podjetnega filistra od vseh strani zagnane in brec. Med tem, ko so se mu širi amaoonke na tak način zahvaljevale za gostoljubnost, je vicitirala petu njegovo ženo. Končno se je moral pretepa nenavajeni gospod ukloniti premoči, prepustiti ves denar v znesku 1275 lir v gotovini in dekl za 2000 lir amaoonkam ter pobegniti. Drugi dan je vložil ovadbo. Enega od ženskih roparjev je

Gotovo govejo juho

z najfinejšim okusom napravijo

MAGGI jeve
kocke za govejo juho

Pazite dobro na ime
MAGGI in na varstveno
znamko zvezda s križcem
Druge kocke niso od trdke
MAGGI

policija takoj izsledila. Pri dekletu so našli ukradene vsote. Denar je imela skrit v čevljih in v laseh.

— **Izseljeniška statistika.** Po podatkih izseljeniškega komisarijata se je izselilo meseca junija t. l. v celem 241 naših državljanov. Od teh odpade 234 na Hrvaško in Slavonijo, 6 na Slovenijo in 1 na Bosno. V času od 1. aprila do 30. junija t. l. se je izselilo 646 ljudi in to 544 iz Hrvaške in Slavonije, 41 iz Slovenije, 88 iz Srbije, 9 iz Dalmacije, 7 iz Vojvodine, 6 iz Bosne in Hercegovine, 1 iz Črne gore.

— **Narodna socialistična stranka,** krajevna organizacija za Dvorski okraj, poziva vse članke in somišljenike, da se polnoštevilno udeležijo pogreba pok. tovariša Valentina Rojca, ki se vrši v nedeljo, 18. t. m. ob 3. uri popoldne iz hiše žalosti na Rimski cesti 5. — Izkazimo pokojnemu tovarišu zadnjo čast s polnoštevilno udeležbo. — Odbor.

— **Udruženje vojnih invalidov** podružnica v Ljubljani uprizori v nedeljo, dne 18. oktobra t. l. v Sokolskem domu v Litiji veselo igr. »Lit Grom« in sicer zvečer ob pol 8. uri. V igri istotam prosta zabava z bogatim sporedom. Sodeluje prvovrstni orkester. Ker je donos prireditve namenjen podpornemu skladu v prireditve božičnice revnim članom in članicam, prosimo obilne udeležbe. Torej brez razlike, vsi k invalidski prireditvi, da pokažete sočutje do revnih vojnih žrtv, ki so darovali svoje najdražje v blagor naše domovine. — Odbor.

— **Pralnica, likalnica in popravilnica** perila Simenc, Kolodvorska ulica 8. — Najsolidnejše in najlepše delo v Ljubljani. — Ali prodaja vaš trgovci tudi priznane mlo »Gazela«? Ako ne, tedaj zahtevajte, da ga takoj naroči. Mlo »Gazela« ima dobre lastnosti tako, da je pranje z njim naravnost užitek.

— **Maggi-jeva zabela** pomaga v kuhinji štediti.

— **Kar je med miznimi jedili kruh,** to so med toplimi jedili »Pekatec«. Do tega spoznanja mora priti vsak, kdor stiši kako jih vsestransko hvalijo. »Pekatec« se izdeluje v mnogih vrstah za juho in prikuho.

Ljubljana.

— **Nepreviden kolezar.** Mesarski vajenec Ignas Bradkovič, stanujoč Poljanska cesta 37 je vozil dne 13. t. m. tako neprevidno po starem trgu, da se je zaletel Pod Trnovo v sejmškega trgovca K. P. Hufše neareče pri tem ni bilo, kakor da se je trgovca hudo prestrašil.

— **Plesni odsek** Atena vabi k vpisovanju k raznim plesnim tečajem, kakor: Družnaki ples (modernejši ples — gospe, pozgodnje in gospodi), uradniški tečaj (same gospodične), tečaj za naraščajo (same deklice), tečaj za otroke (deklice in dečki od 4. do 10. leta). Prvi tri tečaje vodi prof. Trošt, zadnjega gospa Tuljakova. Prijave se sprejemajo v soboto 17. t. m. od 5. do 7. ure, Ortopedski zavod, prtiliše, Mladika.

Kaj sličnega še nismo videli!

Smeh! Krohot! Vriskanje!

„TJULEN V ZASTAVLJALNICI“ ali „VESOLNI POTOP“

Kolosalna burka v 6 dejanjih. — Originalna vsebina! — V glavni vlogi izvrstni

S. CHAPLIN v novi maski

Predstave ob: 4., 6., 8., 9. — Vse popolnoma novo in prvič v Jugoslaviji!

Izven sporeda: Hrv. sokolski zlet v Zagrebu leta 1925. in veselovanski sokolski zlet v Pragi leta 1911. — V sporedu se posebno različno vidijo znani ljubljanski obrazi ... Ne zamudite! Kaj sličnega še niste videli!

ELITNI KINO MATICA (tel. 124)

Zimska pravljica.

Igra v treh dejanjih. Spisal Shakespeare; poslovenil O. Zupančič; režiral O. Sest. — Zimske pravljice daje na pot Oton Zupančič v gledališkem listu kratko pa jasno in točno oceno. Imenuje jo eterično mavrico; pisniško viljo sprave, očističenja, harmonije. Vpričorjeno je bilo prelepo delo na ljubljanskem odru 10. oktobra. Z dvema glavnima premoroma je razdeljeno v tri dele s mnogimi scenami; dejanja karakterizira Zupančič takole: scene kipe v naglem dramatskem toku vse do velikega premora, med katerim mine šestnajst let, nato se dramatičnost prelije preko alikovitosti ovrarske striže v muziko zadnjega dejanja. Dramaturg je s temi navodili izročil igr. režiji, da jo postavi in ustvari na odru. Na maloobsežnem odru je inscenacija prevpila Shakespearejevo mojstrovino; dobre stvari ne potrebujejo tako vidnega napora, da naj očesna paša preblesti duhovni part. Literat in inscenator vladata vsak svoj svet in je razumljivo in potrebno, da se kosata za uspeh; vendar le v smislu podpiranja ne prekašanja. Prostorinska in časovna vsebina odra je pripomoček, v katerem igralci potom dela uveljavljajo svojo umetniško interpretacijo in s pomočjo literarne umetnosti ustvarjajo svojo, igralsko umetnost. G. Sest stopa preko tega

in je bila zato Zimska pravljica preoblažena z mladim blezkom in spodrski; modrost dramske umetnosti, prelita duhovito od Zupančiča v slovensščino, je govorila bolj s paradom nego z besedo.

Velika gesta je bila iluzija sicilijanskega dvora z mogočnim trobošnim portalom in pogledom v park ter je zagodila že itak malo poprišče za akcijo mnogoštevilnih grup igralcev. Arhitektonsko je portal sam zase dober, bilje se pa s svojo širokotemeljno statiko z drobnosteebrsko, skoro rokoko kolonado v parku. Sodni dvor, višek prvega dela, je bil odlično razgrnjen prav na račun zastavljanja prostora z vehementnim učinkom zgradbe; tako tudi zaključna scena tretjega akta: predimenzionirana monumentalnost dela tudi škodo dobrim igralcem in rešuje slabše.

Ovrarska striža je lahko veselica iz Prodana neveste; vendar pa spričo tako znanih scen želimo stil tudi v prvi sicilijanski sceni, ki je zbegana ne malo radi zaokroženosti česke. Celote morajo biti smiselno fiksirane, to se pravi, da Sicilijanci lahko zahtevajo od režiserja, da jih prav tako dobro pozna kakor Čebe ali strašno nevihto (katere novo platno bi radi pogrešali). Ne mislimo, da so te stvari za las bolj bistvene, kakor morajo biti. Če se pa posveča toliko pažnje neki kreaciji, ki s prenatrženim okvirjem lepo,

vse nege vredno duhovno delo skvarja, moramo temu oporekati. Zlasti še, če čutimo, da so s tem bistveno v ozki zvezi tisti operetni efekti, ki se pojavljajo v drugem delu, nadaljujejo v tretjem in toliko da ob zaključni sceni harmonije ne prevrežijo v banalno burko. Tudi gralec naj ve in razume, da sta Shakespearejeva robotast in humor rešili otok za bogate in uboge na duhu, operetni vic pa žaljenje in omalovaževanje ocvura, literarno kot odersko. Se več, vera v pravo stremljenje za lastno odersko kulturo nam tako kopni.

Z dvigom zastora smo že pričeli pogubonosne vihere, silne človeške nagonске vrtoglavosti — ljubosumja; zgrmadi se v kralju Leontu in izbruhne s tako brzino bliskov meditacije in sklepov, kakor ji mora biti leglo le v ognjekravnem elementu. Tej nepremišljeni strasti stoji nasproti preudarni mirkralja Poliksena. Na dani je zato, če že vse tudi po zunanjskosti opredeljujemo, da z njo v sklad spravimo temperamento. Tako z nevidno pomočjo sugestivnejše posredujemo zablodo Leontovo in umnost Poliksene. Ne pravimo s tem, da bi Leontes in Poliksene zamenjala v vlogah več kot — kože. To bi bilo dovolj, da bi dobila konstantna gostota prvega akta potrebne cenure. V prid zaokroženosti spada izpostavljenje Perdite le k prvemu delu; sicer še Pavlina

nakazuje spričo Leontove skrušenosti upapoln izid iz strašnih nesreč, vendar naj preprečitev pogina nedolžnega deteta tudi kaže po duhumornem mraku v lepše dneve. — Poosobljani Cas je preslivestrovski in zadnja slika presladka alegorije.

G. Levat (Leontes) je pokazal lepo delo: množico verzov je z gladkimi, premišljenimi afekti družil v enotno celoto z znanjem in notranjo skladnostjo, kar govori za pojmovanje teksta, prednašanja in igre. To dobitno so ga mestoma podrejevale partnerjem, ki razpolagajo z manjšo smotrenostjo, pa stremnejšimi učinki (Poliksene — g. Širbink) ali z rutiniranejšim strokovnim znanjem (ga. ali z rutiniranejšim strokovnim znanjem (ga. Marija Vera kot Hermiona). Mladi Jan kot Florizel nam je ugajal z jasno odločnostjo in njegova Perdita (ga. Šaričeva) z naivno prisrčnostjo; Camillo (gospod Gregorin) je bil bolj vloga nego sicilijanski veljak. — Gospod Rogoz je dorastel Antolcu, iz vzmši prestopka iz drame v pustno komedijo. Pri Pavlini (ga. Medvedova) je odlična podoba daleč prekašala prednašalni part. V splošnem, zlasti v razigranem drugem delu, so se dobro izkazali drugi k drugemu, tako, da je s pomočjo dobrih vzorcev igra uspela in bo morda postala najprivlačnejši kos letošnjega repertoarja.

Dijaški vestnik.

Z današnjim dnevom otvarjamo v svojem listu posebno rubriko »Dijaški vestnik«.

Nobenih posebnih ambicij nima ta rubrika, temveč biti hoče samo navzgor stremelji dijakom v pomoč, da lažje uresničijo svoje ideale in da se čim bolj usposobijo za poznejše življenje.

Eno ko drugo pa more doseči dijak le, če kritično presoja življenje, če ga ne veže nobena strankarska disciplina, če je v vsakem oziru neodvisen.

Zato bomo propagirali misel izvenstrankarstva med dijaštvom. Zato bomo pa tudi odločno proti temu, da bi se skušalo vplivati na dijaka z materielnimi dobrotami. Dijaške stipendije naj dobi najmožnejši in najpotrebnejši in vsa pravica strank je samo v tem, da poskrbe za primerne postavke v proračunu. Pa tudi s stanovanjem in kuhinjami se ne sme delati nobene politične kupčije! Da bo ta princip tudi izveden, pa je v prvi vrsti naloga dijaštva samega in zato bomo opominjali dijaštvo, da mu bo samopomoč prvo sredstvo.

Hočemo, da zavzame slovenski dijak v našem javnem življenju tisto mesto, ki ga je imel nekoč, ko je na njegovih ramah ležalo glavno narodno prosvetno delo. V ta namen pa je potrebno, da postane samonabrazba za dijaka tako važna, kakor mu je bila nekoč, ko so vsake politične pomene napredke narodne prosvete. In ni pozabiti na samovzgojo. Ne zadostuje, da je naša mladina založena z vsem mogočim znanjem, treba je tudi, da je njen značaj trden, da postavi vsak naš akademik celega moža.

Vojna in še bolj poveljna doba je razbila razvoj slovenskega dijaštva in še danes nismo našli nadaljevanja k dijaškemu pokretu, ki se je pričel z narodno radikalnim gibanjem in ki se je nadaljeval med praškim dijaštvom in ki je v starešinski organizaciji zašel na stranpota.

Pripomoči k temu, da bo ta težka vrzel odpravljena, bo naša prva skrb in upamo, da nas bodo pri tem podpirali dijaki ravno tako, ko njih pravi prijatelji iz starešinskih vrst.

Da bi se čim prej obnovilo nekdanje dijaško življenje, izpopolnjeno z izkušnjami preteklosti in posvečeno lepši bodočnosti naroda!

Uredništvo »Narodnega dnevnika«.

MISELNI PREOBRAT NAŠE AKADEMSKE MLADINE.

Duševo in organizatorično gibanje ljubljanske akademske mladine preživlja sedaj negotovo fazo, ki jo moremo smatrati za fazo iskanja in čiščenja. Duševni prevrat v Evropi je pustil globoke sledove tudi v mišljenju naše akademske mladine. Vedno bolj postaja močno spoznanje, da glavna tabora, v kateri se je delila do zadnjega časa mladina, klerikalni in nacionalistični ne zadostujeta več.

Preburno je bilo življenje mladih ljudi med svetovno vojno, preveč je prišlo spoznanj, premnogo je bilo trpljenja, da ne bi mladina spoznala, kako lokalno omejeno in smešno je naziranje, da more graditi človek svoje prepiranje le na podlagi Mahničevega ozkoprstnega rimokatoličanstva, ali pa le na temelju že fraza postalega gesla »za narod, domovino in napredek«, ki bahavo zakriva svoje pravo bistvo — gospodarski liberalizem.

Ena najglobljih spoznanj, ki jih je mladina doživela je, kako nesvarno je poudarjanje svoje ljubezni do naroda, kako neumestno je govorjenje z eno samo za narodnost, ako manjka globoko pojmovanje socialnih in ekstenzičnih narodnih potreb. To spoznanje je bilo vzrok, da se je, vzporedno z ostalim javnim življenjem, tudi med akademsko mladino pojavil dovolj močan pokret, ki zna v kratkem času temeljito reformirati ideologijo naše akademske mladine. Pojavile so se različne miselne struje, ki so zaenkrat še maloštevilne, toda dovolj sveže, da se jim ni treba bati, da bi njihovo gibanje zamrlo.

Gospodarstvo.

LJUBLJANSKA BORZA, dne 16. oktobra 1925.

Blago: Trami monte po noti, fco m. 1 vag., den. 320, bl. 320, zaklj. 320; late 25-50, 30-50, monte, fco m. bl. 540; bukovo ogdje, la., fco meja bl. 88, bukova drva, suha, fco nakl. post., 2 vag., den. 19, bl. 19, zaklj. 19; pšenica domača, fco Lj., den. 265; korusa nova, sušena, par., sremska p., bl. 160; korusa nova, okt., nov., dec., 100 odst. kasa pri sklepu, par. slav. post. bl. 122.50; korusa nova, v štorjih, par. slav. post. bl. 75; korusa def., par. Zagreb, bl. 170; oves hrv., par. Lj., količina 1 vag., den. 190, bl. 190, zaklj. 190; otrobi pšen., drobnj, b/n, gl. vzorca par. Lj., bl. 165; tižol ribničan netto, fco Lj., den. 300; tižol mandolon netto, fco Lj., den. 280, bl. 300; tižol prepečar netto, fco Lj., den. 315.

Vrednote: Invest. pos. iz l. 1921 den. 77, bl. 80; loter. drž. renta za vojno škodo den. 343, bl. 350; Celjska pos. den. 201, bl. 202, zaklj. 201; Ljublj. kred. banka den. 220, bl. 240; Merkant. banka den. 101, bl. 104; Prva hrv. št. den. 962, bl. 972; Kred. zavod den. 175, bl. 185; Strojne tovarne dne. 125, bl. 126, zaklj. 125; Trboveljska 338, bl. 348; Združ. pap. Vevče den. 120; Nihag bl. 40; Stavbna družba den. 140, bl. 150; Šešir den. 135, bl. 144; zast. listi Kranj. dež. banke den. 20, bl. 23; kom. zad. Kranj. dež. banke den. 20, bl. 23.

BORZE.

— Zagreb, 16. okt. Devize: Curih 10.826—10.906, Pariza 166.10—168.10, Pariz 250—254, New York 56—56.60, London 271.875—273.875, Berlin 13.36—13.46, Dunaj 789—799, Milan 228.87—228.27.

Curih, 16. oktobra. Beograd 9.225, New York 518.75, London 25.1075, Milan 20.80, Bu-

Omenim naj le par teh številnih duševnih smeri, ki so kolikor toliko od političnih razmer dovolj neodvisne in imajo tudi lastno, ne strankarsko ideologijo. Številčno najmožnejše med novimi gibanji je agrarno. So to večinoma kmetijski akademiki iz vse države, ki so organizirani v agrarnem klubu »Njivac«. Dasi je med njimi dovolj še neresenih problemov, kot n. pr. monarhizem in republikanizem, kolektivno ali individualno gospodarstvo, jih vendar ta, izključno teoretična prasanja ne ovirajo, da ne bi tvorili enotne organizacije.

Edino levičarsko gibanje, ki ima še izkristalizirano ideologijo na naši univerzi, je marksistično. Gibanje številčno ni močno, dasi se snuje nov marksistični klub, tudi trpijo pristaši te smeri dovolj pod raznimi preganjanji.

Marksističnemu gibanju sliče, toda manj dosledno in manj krepko je gibanje, ki bi se moglo imenovati socialno reformistično. Tvori ga večinoma pristaši socialne evolucije.

Zanimivo je, da so naši filozofski nazori Nemca Spenglerja tudi dovolj odmeva med našimi akademiki, ki jih zelo zanimajo nekatere njegove posledice v svojem svetovnem in političnem prepričanju.

Preostro in tudi deloma napačno poudarjanje jugoslovanske narodne in kulturne enotnosti je rodilo krepko reakcijo med delom naše akademske mladine, ki se hoče orientirati v izključno samoslovanski kulturni in politični smeri. To je večinoma skupina okoli bivše »Slovenske misli«.

To so glavne smeri med levo orientiranim, progresivnim akademskim dijaštvom. So še nekatere druge smernice kot na primer republikanska in anarhistična, vendar imajo med akademiki le malo pristašev. Zunanjo reprezentanco vseh teh gibanj in smeri, ki imajo skupno protiklerikalno in protifašistično parolo, tvori lani ustanovljen Blok Levih, ki zaenkrat združuje v sebi vsa ta stremeljenja in ima torej vse pogoje za obstoj.

Tudi v klerikalnih in nacionalističnih organizacijah se je rodil odpor proti staromodnemu frazeranju. Tako je na primer v klerikalnih organizacijah nastal precej močan krščansko-socialni pokret, ki zna v kratkem zamenjati starejša klerikalna naziranja.

V demokratskih, v Centralnem tajništvu včlanjenih društvih, pa dobivajo nejutrovska prepričanja kot davidovičevsko, narodno socialistično, radikalno n. amoiči, znamenje, da izgubljajo ideje SDS tudi med nacionalističnim dijaštvom tla.

—Ir—

STIPENDIJE NA LJUBLJANSKI UNIVERZI.

Po novi naredbi je določenih za ljubljansko univerzo celih 31 stipendij. Kruh, ki ga reže država akademikom, je od leta do leta tanjši in še ta s peskom in pepelom presejan. Predlanskem je dobil stipendije vsak potreben in marljiv slušatelj, lani se je ta pravica omejila le na pristaše SDS, letos bodo pa le redki srečniki, ki se bodo součili v vladni milosti. Tudi so te stipendije razdeljene med posamezna fakultete zelo neenakomerno. Tako n. pr. ni dobila filozofska fakulteta, ki šteje nad 250 slušateljev, niti ene stipendije, juridika pa le 8. Ali smatra prosvetno ministrstvo, da slušateljem teh dveh fakultet ni treba dati stipendije, ker so že itak navezani na državne službe, ali pa je mogoče s tem tudi v zvezi pisanje »Jutra«, da so med ljubljanskimi filozofi »naprednjaki« bolj redko sejani in naj filozofi pripišejo posledice le sebi? Razumemo, da država z dodelitvijo 10 stipendij propagira študij montanistike in da skuša navezati čim več gradbenikov nase, vendar smatramo, da so vsi akademski poklici med seboj enakovredni in temu primerno naj bi se stipendije tudi delile. Seveda se samo 31 stipendij ne da lahko razdeliti, ali nujno potrebno je, da vlada to število zviša, saj potem stipendije s svojim delom tako in tako odplačujejo to s pelinom in žolčem prepojeno podporo.

dimpešta 0.007260, Berlin 123.45, Pariz 23.15, Praga 15.35, Dunaj 78.15, Varšava 85, Sofija 3.775, Bukarešta 2.50.

DOBAVE.

Direkcija državnih železnic v Ljubljani sprejema do 23. oktobra t. l. ponudbe za dobavo 10.000 kg katrana, za dobavo belih cunj in cunj za poliranje, za dobavo ploščnatih gorilcev za olje; do 27. oktobra t. l. za dobavo električnih delov za »Lichtpaus-apparat« ter za dobavo hrastovih kadi. — Predmetni pogoji so na vpogled pri ekonomskem odeljenju te direkcije. — Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije. Dne 27. oktobra t. l. pri intendanturi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani glede dobave 200 tisoč kg sena. — Dne 11. novembra t. l. pri direkciji državnih železnic v Subotici glede dobave jeklenega materiala ter glede izdelovanja, nabave in montiranja železne krovne konstrukcije sistema »Polonsac«. — Dne 12. novembra t. l. pri direkciji državnih železnic v Subotici glede dobave 100.000 kg portland-cementa in 50.000 kg negašenega apna; pri direkciji državnih železnic v Sarajevu glede dobave stavbenega materiala ter glede dobave 100 ton portland-cementa; pri Upravi državnih monopolov v Beogradu glede dobave 100.000 kom. valovite lepenke za »Kubac« cigare; pri ministrstvu vojske in mornarice v Zemunu glede dobave azbestnega škrija, strešne lepenke in karbolineja. — Predmetni oglasi s natančnejšimi podatki so v pisarni zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani interesantom na vpogled.

× Dobave. Direkcija državnih železnic v Ljubljani sprejema do 13. oktobra t. l. ponudbe za dobavo železne in pocinkane pločevine, za dobavo 4000 kg firneža, za dobavo martinovega jekla, za dobavo ročajev in držajev za orodje; dne 16. oktobra t. l. ponudbe za dobavo drobno zrnatga železa, za do-

bavo 20 komadov »Griffin« koles, za dobavo raznega usnja, za dobavo 8000 komadov gumbov »Heftknöpfe«, do 20. oktobra t. l. ponudbe za dobavo inventarnih predmetov. Predmetni pogoji so na vpogled pri ekonomskem odeljenju te direkcije. — Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: Dne 17. oktobra t. l. pri komandi vojnega okruha v Celju glede dobave 70.000 kg sena. Dne 19. oktobra t. l. pri komandi vojnega okruha v Mariboru glede dobave 120.000 kg sena in 60 tisoč kilogramov slame. Dne 20. oktobra t. l. pri komandi mesta v Slovenski Bistrici glede dobave 100.000 kg sena. Dne 21. oktobra pri intendanturi komande Dravske divizijske oblasti v Ljubljani glede dobave 150.000 kg sena in 60.000 kg slame. Dne 29. oktobra t. l. pri direkciji državnih železnic v Sarajevu glede dobave 100 ton plinskega koksa, glede dobave dobave 100 ton lesnega oglja ter glede dobave raznih lakov. Dne 29. oktobra t. l. pri odeljenju za mornarico v Zemunu glede dobave vodovodnega in instalacijskega materiala. Dne 29. oktobra t. l. pri direkciji državnih železnic v Subotici glede dobave mrežice za plinsko razsvetljavo in električnih žarnic ter glede dobave indigo-papirja, telegrafskih trakov in bary. — Predmetni oglasi

s natančnejšimi podatki so v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani interesantom na vpogled.

× Pomen čilskega solitra za vrtnarstvo. To slovensko knjižico je ravnokar izdala Delegacija čilskega solitra v Beogradu. Spis bo zelo prav prišel vsem kmetovalcem, vrtnarjem in onim, ki se količkaj pečajo za vrtnarstvom in evetlicami. V njej so kratka navodila za gnojenje posameznih rastlin s čilskim solitrom in drugimi gnojili. Tako se lahko vsak natančno pouči, kako in kdaj mora gnojiti k sadnemu drevju, raznem grmičevju, vrtnicam, vinski trti, korenju, repi, pesi, zelju, krompirju, kumaram, solati in drugi zelenjavi, vrtnim evetlicam, evetlicam lončnicam itd. Zelo priporočljivo je, da jo prečita vsak kmetovalec ter vsak ljubitelj rastlin, in to tembolj, ker jo na željo dobi brezplačno. Oglasi se mu je samo pisemno na naslov: Poddelegacija proizvajalcev čilskega solitra v Ljubljani, Grubarjevo nabrežje 16, ki mu na željo brezplačno dopošlje tudi še druge kmetijske knjižice, bodisi v slovenskem ali srbohrvatskem narečju, ki jih je izdala delegacija.

To in ono.

FANT, BODI BREZ SKRBI!
(Maks Hayek.)

Strah imaš pred zakonom, moj dragi fant! Razumem, ker sem sam poročen. Morebiti premalo časa, morebiti predolgo. Vseeno: svetujem Ti zakon, dajem ti poguma zanj. Izmišlil sem posebno filozofijo za Tebe in ni Ti treba storiti drugega, ko da ne pozabiš njene modrosti. Čuj:

Če se poročiš, potem je od dveh stvari ena gotova: Ali se poročiš srečno, ali nesrečno. Če se poročiš srečno, potem se Ti ni treba bati zakona. Ker potem je paradiž na zemlji. Če pa se poročiš nesrečno, potem je zopet od dveh stvari ena gotova: ali se privadiš Ti na svojo ženo, ali pa se ne privadiš.

Če se privadiš na ženo, potem se Ti ni treba bati zakona, kajti človek je žival navade. Če se pa ne navadiš žene, potem je od dveh stvari ena gotova: ali se privadi Tebe Tvoja žena, ali pa se ne privadi.

Če se Tvoja žena privadi, potem se Ti ni treba bati zakona, ker zagotovila Ti je velika svoboda. Če se pa Tvoja žena ne privadi Tebe, potem je od dveh stvari ena gotova: ali se daš ločiti od nje ali se ne daš ločiti.

Če se pustiš ločiti, potem se Ti ni treba bati zakona. Ker potem ga imaš kmalu za seboj. Če se pa ne ločiš od žene, potem je od dveh stvari zopet samo ena mogoča: ali preživiš svojo ženo, ali pa je ne preživiš.

Če je preživiš, potem se Ti ni treba bati zakona. Ker potem imaš ženo in zakon za seboj. Če je pa ne preživiš, potem sta od dveh stvari obe sigurni: da si mrtev in da Te pokopljejo (ali sežgejo).

Kaj sem Ti torej dejal, dragi fant, od vsega početka? Da se Ti ni treba bati zakona.

INTERNACIONALA ŽEPARJEV.
(Emil Sziŕtya.)

Maneluseu je napisal v svojih memoarih, da so žeparji najinteligentnejši, a najstrašopetnejši zločinci, in zato je razumljivo, da imajo ravno in edino žeparji svojo mednarodno organizacijo.

Najštevilnejše žeparje izvažajo Ogrska. Njih centrala je v Budimpešti. Drugo mesto zavzema Čehoslovaška. Nemški žeparji so nerodni, ravnotako italijanski, ker so prevročekrvni. Žeparjem se pretaka po žilah ahasverska kri. Vedno potujejo in njih prva postaja je Dunaj, kjer se sestajajo v »Café International«. Naslednja postaja je Praga, kjer konfirirajo s svojimi češkimi tovariši, ki so najbolj talentirani žeparji na kontinentu, in ki jim dajejo vedno nove koristne instrukcije. Tretje postajališče je po navadi Berlin, kjer se shajajo v kavarni »Unter den Linden«. Poljski žeparji, ki zavzemajo v tem krogu važno mesto, se shajajo v Grenadirski ulici. Pred vojno pa je bil Paris središče in zato čišče žeparjev in še sedaj vzdržujejo zveze v Faubourg St. Martin.

V svoji brezimnosti gredo tako daleč, da nimajo nikalnih dokumentov, — poznajo se med seboj samo po pridevkih — če pa imajo legitimacije, so ti papirji ukradeni, ali pa ponarejeni. »Delajo« po večini v družbi; petorica, med njimi dve elegantni dami, povedni bivše artistinje. Najznačilnejši žepar je vsekakor Herman, artist, histeričen krojač, ki je že s svojim šestnajstim letom poziknil samomor. Z osemnajstim letom je prišel v dotiko z anarhisti in mladim idealistom grofom Erwinom Bathany, ki se je seznanil v Londonu z Krapotkinom in mislil, da bo edino anarhizem prinesel človeštvu odrešenje. Izdajal je v Budimpešti »Socialno Revolucijo«, v kateri je priobčeval ostre sestavke proti sedanjemu družabnemu redu. Odgovornost za članke so pa prevzemale razne reve, med njimi Herman. Prišel je v zapor in prejemal zato dvesto kron mesečno, katere je v luknji zakvartal. Ko je bil izpuščen, je izginil in se bavil, kot je sam pravil, s pravim anarhizmom — žeparstvom. Oblasti mu niso mogle do živga, ker je fingiral epileptično kleptomanijo. Znani žeparji so dalje Gyula Dick, bivši artist, ki je nastopal v le prvostvornih varietetih. Spoznal se je v Zagrebu s plesalko nazvano »Marty«, talentirano žensko, ki je obvladala perfektno italijanski, hrvaški, francoski in nemški jezik in skupno sta se posvetila novemu poklicu — žeparstvu. Laczo Reif, faliran študent je bil v organizaciji dobro znan, a pozneje izključen, ker so ga osumili, da je pomagal policiji pri razkritju ponarejevalcev menic. Interesanten žepar je bil Lopacio, nekoč žurnalist, ki se je posvetil novemu poklicu pod vplivom Gyula Nemec Stolz je bil svojočasno dober slikar in se bo zopet posvetil svojemu prvotnemu poklicu, ko si bo gmotno »pomogel«. Nosingerweis je bil prvotno neznan »copernik«, med vojno v Pragi podporočnik, sedaj

živi v Budimpešti in njegova žena potuje na riviero... Levy prihaja tudi od »šmink«. Med vojno je živel v Parizu in v Švici. Koleba med Nemčijo in Avstrijo, kupuje pokradeno in izvažja na Holandsko. Izkupček pa deli z ljubiaci, ki jih ima vedno dve do tri. Žeparji imajo tudi svojega sodnika, malega debeluharja, ki ima štiri sestre in mora torej dobro zaslužiti. Tudi njegovi sorodniki so debeli. Poseduje veliko eksotično knjižnico. Njegovi najboljši »kundi« so žeparji, ki mu plačajo naprej in dobi še posebno nagrado, če koga reši iz zapora.

—1—

Književnost.

FRANCE BEVK: KAJN.

Drama. Izdala in založila »Nova založba« v Ljubljani 1925.

Pisatelj je svoji drami napisal popotnico, v kateri jo hoče oprati nacionalističnih tendenc. Mogoče je imel prav, toda delu svojemu je s tem škodoval.

Snov je vsaj navidezno vzeta iz nacionalnega boja potlačenega naroda. Dejanje se vrši v Brdih leta 1922. Že kraj in letnica povesta dovolj. Poleg tega pa je nakopičenih v drami veliko motivov, tako postanek fašizma med našimi Slovenci, ropanje zemlje itd., ki vsi odločno temelje v nacionalističnih bojih zadnjih petih let.

In takoj moram poudariti, da posega ta snov globoko v socialno in psihološko strukturo našega naroda onstran »linije«. Če bi bil pisatelj v tej smeri gredel v globščino, bi mu zrastle pod peresom grandiozna snov. Prav nič bi se mu ne bilo treba bati, da bi postala drama res nacionalistična. Patetične laži bi nihče ne zahteval od nje. Nasprotno pa bi želeli resnega in objektivnega vpogleda v probleme trpinčenega ljudstva. Že sam boj za zemljo in ljubezen do nje je tako veličastna, kakor jo je slovenski narod malokdaj doživel. Dnevno časopisje razpravlja o fašizmu precej površno, resen pisatelj bi nam razodel marikatero novo človeško pojmovanje. Istotako bi mu tudi v slikanju boja ne bi bilo treba stopiti v praznino hujskanja, če bi postavil dramo na resnično človeške temelje.

Pisatelj je uporabil motiv Kajna, kakor živi v našem pojmovanju, nemreč kot ubijalec lastnega brata. Toda Angelo, sin Gravarjeve žene pravzaprav ni niti Jožefov brat. Ko namreč Angelo zve, da je zanošen v Aleksandriji ter je tako rekoč le po imenu Gravarjev, se odloči za sovražna dejanja. Lahko bi rekel iz obupa, iz zaničevanja človeške družbe. Istotako mu pravi stara mati v tretjem dejanju: »Tvoja žena je prinesla v hišo plod tujega moža... niti kapljice moje krvi ni v tebi.« Ali je to še Kain. Nihče ga ne bo tako pojmoval kot ga je pisatelj in drama bo učinkovala baš vsled tega, ker bo ostala pisateljeva namera zabrisana.

Nehote se mi vsiljuje misel, če ni pisatelj baš nasprotnega dosegel s svojo tendenco. Nejasne bodo ostale te njegove misli za poslušajoče občinstvo, kajti preveč so eksotične in to v tako perečem vprašanju.

Ponovila se je ista napaka, kot jih pri plodovitem pisatelju poznamo že več. Premalo se zagloblja v svoje, včasih zelo zanimive probleme. Prevelika plodovitost mu ne dovoljuje izdelati svojih stvari.

Vendar mi moram priznati, da obvlada njegovo pero prav dobro odersko tehniko, dočim je v karakterizaciji še slabotno. poglobili, krasne kreacije, pri katerih jih bodo podpirale tudi efektne scene. Lahkoto uprizoritive in snov ji bosta utrla pot po deželi, na neverjetnosti dogajanja pa ne bo trpela.

Zelali bi, da bi se pisatelj v eni izmed prihodnjih dram poglubil v pričujočo snov ter izluščil iz množice en problem. Seveda ga mora prežeti z umetniško tendenco. Z. K.

FR. MAROLT: PEVSKA VADNICA.

Pevski zbor Glasbene Matice v Ljubljani je izdal in založil I. del »Pevske vadnice«, teoretično praktične vežbanke za pevske zbornice, ki jo je napisal France Marolt. Temeljito sestavljeno delo je prirejeno za enoletni tečaj v pevskih zborih in vsebuje bogato snov za vaje v intonaciji, ritmiki, diktatu, dihalni tehniki in izobraževanju glasu. Delo obsega 180 strani velikega kvarta, ima lično in praktično obliko in mora postati katekizem vseh naših pevcev, ki hočejo zadostiti zahtevam dobrega zborovega petja. Knjigo lahko naropa pevski zbori za izredno nizko ceno 85 Din pri Pevskem zboru Glasbene Matice v Ljubljani (za to ceno jo dobe le pevski zbori, ki vpošljejo denar za vse naročene izdave obnem z naročilom). V podrobnih prodajnih knjiga dobi za ceno 50 Din v Matični knjigarni v Ljubljani, Kongresni trg.

(109)

32. Kratko, a važno poglavje.

oxlopnjaku okoli sveta.

Spisal Robert Kraft.

Sicer pa je bilo popolnoma brez vsake nevarnosti. Avtomobil steče po peščenem pobočju navzdol, potem pravozi terasi podobno stopnjico, ki je le ob plini pod vodo. Maksimus preplava ozki vodni rokav, kjer se niti ne moreta izogniti dve večji ladji. Za to so posebne postaje v zalivi, in na drugi strani spleza zopet navzgor in ...

»Tako, častita gospoda, zdaj smo pa v Afriki, razloži Adam.

Potem skače nazaj, da napravi iz sebe zopet dvočloveka.

Toda zaman gleda iskaje okrog.

»Ho, Tom, kje pa je moja noga?«

»Katera noga, mr. Green?« vpraša uslužni monter.

»No, moja desna, umetna, one druge tako ne morem odvezati.«

Ne Tom, ne Charly ne vesta ničesar o njej. Sedaj pa si stvar hitro raztolmačijo. Gumijasta noga je ležala pred vratmi, ko je Tom zaprl vrata je vrgel obenem nogo ven, ne da bi kaj opazil.

Na, to ni tako hudo. Adam se niti ne jezi.

»Slišite, mis Leonor, še enkrat morano nazaj v Azijo, pustil sem tam svojo desno nogol«

Dobro, avto zaobrne, preplava še enkrat Sueški prekop, in res, že od daleč vidijo, kje leži Adamova noga.

Kakšen učinek je napravila ta mala epizoda, ne bomo pravili. Na vsak način pa je Leonor zopet dobre volje.

V neki sobi hotela du Nil v Kairi najdemo zapet moča, ki ga nismo opazovali že dalje časa — mr. Artur Deacona.

Že več ur čaka nepotrpežljivo.

Kar vstopi natak.

»Mr. Peacock,« nagovori gosta z imenom, s katerim je Deacon tu vstopil, »neki gospod želi ...«

»Notri, notri!«

Vstopi star gospod z lisičjim obrazom, ki odgovarja popolnoma njegovemu imenu, ki je Renard, slovensko lisica.

»Vendar!«

»Da, vendar smo vas dobili.«

»Zakaj mi niste pisali?«

»Ker človek petuje prav tako hitro kapor pismo in še hitreje, in tudi šifrirani telegrami so nam lahko nevarni.«

»Bah!«

»Vaš načrt, ki ste ga nameravali napraviti v puščavi Gobi zoper avtomobil, se je ponesrečil.«

»To vendar vem najbolje same, godrnja jezno Deacon, »zaman sem čakal v Pekingu. Potem sem izvedel.«

»Avtomobil je bil že v Arbaku, ki ga je razdeljal potres.«

»Tudi že vem, saj je v vseh časopisih.«

»Kaj nameravate storiti zdaj zoper avtomobil?«

»To pa mi ravno vi povejte. Moj oče je rekel, naj se obrnem na vas, naj vam bom na razpolago, od vas da dobim inštrukcije.«

Artur Deacon torej ni več vodnik. Ali pravzaprav: do sedaj je bil on edini, ki je deloval zoper avtomobil, da se polasti morrisita. Zdaj pa je dobil predstojnika, skupina ljudi je vzela zadevo v svoje roke. To tu je

nadzorstveni svetnik one delniške družbe, od katere premoga in petroleja je odvisen ves svet.

»No, dobro! Izveste torej, česar vam nismo hoteli povedati ne pismeno ne brzojavno. Ravnatelj, vaš gospod papa, je ravnal tedaj mnogo prehitro. Toda lahko mu odpustimo, saj skoro ni mogel drugače, ker mu je vražja ženska takoj obrnila hrbet in drvela z avtomobilom proč. Da se vam je še posrečilo, da ste se vrnili kot spremljevalec, je vse časti vredno, čeprav niste dosegli ničesar; storili ste, kar je bilo v vaši moči, to pripoznamo. Jaz imam nalogo, da vam izrečem zahvalo in nadaljno zaupanje komiteja.«

Pri teh besedah se prikloni stari gospod. Mr. Deacon se zahvali na isti način, ves rdeč veselja. Dva prijazna alopova, ki sta se tu sešla!

»Zdaj pa,« nadaljuje Renard, »smo dobro premislili in sklenili nekaj drugega, čeprav se nam mudi. Kaj je hotel pravzaprav ravnatelj Deacon, kakšen nalogo ste imeli? Da se polastite morrisita, tistega recepta, ki ga je spravil na svet oni vražji človek. Ponuden nam je bil za sto milijonov dolarjev. To vsoto lahko vendar takoj plačamo. Kaj pa je sto milijonov za nas? Potem bi nam mir Morris takoj povedala prostor, kjer se dela morrisit. Da, ponovim, kaj je sto milijonov naši družbi! Malenkost. A to je prav. Četudi zaslužimo trikratno vsoto — kaj je to nam — in to je le enkrat zaslužek — in potem smo gotovi, potem lahko vržemo naše delnice v ogenj.«

»Ne! Na ta način nam ni pomagano. Vedno so nam je tudi bati, da nas ne prehitijo drugi, in nam odnese skrivnost. In kaj bo potem z nami? Res, tudi drugi so že napadli avtomobil in pasažirje, da se polaste morrisita ...«

»Res?« se prestraši Artur.

(Dalje prihi.)

V modnem salonu M. SEDEJ-STRNAD
LJUBLJANA, Prešernova ulica št. 3 so došle

zadnje novosti v klobučevinastih (filcastih)
in najmodernejših klobukih.

Žalni klobuki vedno v zalogi. — Postrežba točna. — Cene zmerne.

„GROM“

GAJINSKO POSREDNIŠKI IN ŠPEDIČJSKI BUREAU

LJUBLJANA, KOLODVORSKA ULICA 41.

Naslov brzojavkam:

„GROM“.

Telefon interurban

štev. 454.

PODRUŽNICE:

Maribor, Jesenice, Rakek.

Obavljajo vse v to široko spadajoče posle najhitreje
in pod kulantnimi pogoji.

Zastopniki družbe spalnih voz S. O. E.
za ekspresne pošiljke.

MALI OGLASI

Cene oglasov do 20 besed Din 5.—, vsaka nadaljna beseda
50 par.

Stanovanje

obstoječe iz kuhinje in ene sobe
išče proti nagradi zakonski par. —
Ponudbe na upravo lista pod: »Sta-
novanje«.

Absolventinja

trgovske šole želi vstopiti kot prak-
tikantinja h kakemu večjemu ljub-
ljanskemu podjetju. Ponudbe prosil
na upravo lista pod: »Marljiva«.

Katera dama

je pripravljena posoditi uradniku-
skladniku 1000 Din. — Dopisi na
upravo pod »Posojilo«.

Gospod

išče preproste sobico za takoj. Po-
nudbe na upravo lista pod: »Soba«.

Gospod

v starosti 30 let se želi seznaniti z
gospodično iz boljše rodbine. Zeni-
tev ni izključena. Le resne ponudbe
prosi na upravo lista pod »Značaj«.

Premog
-Cebin-
(Dolova-s-let-5)

Trgovci! Obrtniki!

Pri trrdki

JOSIP PETELINC
LJUBLJANA

blizu rešernovega spomenika, ob vodi
dobite vse potrebščine za šivilje, krojače,
čevljarje in sedlarje
na veliko in malo
po najnižji dnevni ceni.

Kje se kupi?

le pri trrdki

JOSIP PETELINC
Ljubljana

BLIZU PREŠERNEGA SPOMENIKA OB VODI
najboljši šivalni stroj za rodbinsko ali obrtno
rabo, svetovno znanih znamk
„GRITZER“ — „ADLER“ — „PHONIX“
Isto tam posamezne dele za stroje in volesa,
igle, ožje, jermena, pneumatika. Pouk o veze-
nju na stroj brezplačen! Večletna garancija!
Na veliko! Na malo!

Stekleno

strašno opeko imajo stalno v zalo-
gi Združene opekarne d. d. v Ljub-
ljani.

Trgovski uradnik

perfekten knjigovodja in korespon-
dent z večletno prakso, išče primer-
nega mesta pri večjem trgovskem
ali industrijskem podjetju. Ponudbe
na upravo lista pod »Prvo vrstna
moč«.

LJUBLJANSKA POSOJILNICA

r. z. z o. z. v Ljubljani

MESTNI TRG ŠT. 6

sprejema vloge na hranilne knjižice in tekoči račun ter
jih obrestuje najugodnejše.

VEČJE IN STALNE VLOGE OBRESTUJE PO DOGOVORU.

Posojila daje proti popolni varnosti na vknjižbe, poroštva
in proti ustavitvi.

VINOCET

tovarna vinskega kisa, d. z. o. z., Ljubljana, nudi
najfinejši in najokusnejši namizni kis iz
vinskega kisa.

Zahtevajte ponudbo!

Tehnično in higijenično najmodernejše
urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta štev. 1a, II. nadstropje.

Anton Lušin

pooblaščen borzni senzal, se priporoča za nakup
in prodajo vsega

v lesno stroko spadajočega blaga

Poštni pre- Ljubljana Telefon 290
dal 85

Pisarna: Gledališka ulica 8

TISKARNA „MERKUR“

TRG. IND. D. D.

Tiska knjige, pravila, cenike, račune, letake, časo-
pise, lepake, brošure, posejnice in razglednice.
Izvršuje vsako vrstine trgovske kakor tudi vse druge
uradne tiskovine. Lastna knjigovoznica.

LJUBLJANA - SIMON GREGORČIČEVA UL. 13. - TELEFON 552